Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дена • ШИНАРА, 7 АВГУСТ, 1979 ШУ. • № 94 (6069). • Мах 2 кепиг.

Парте лард а юкхьандара партийни организаци. Цо болх бу юкъарчал доадаш къахьегамхоша юкъе, Советски Союза Коммунистически партена гонахьа уж вхотабу, парте политике вахаре чакхъяха, коммунизм хьалъяра тIоьха къовсам доаттIабе нах оарцагIбоах.

ХьатIаэттай юкхьандерча партийни организацеша эггара бехктоххамегIа йола ха. Шоаш шера бахча балхах коммунистаща хьалхашка отчеташ ала а партийни организацей кулгалду керда составаш харжа а езаш я.

ХIанз дIайолаенний, цеховой партийни организацешкара отчетно-хоржамий собранеш. Цу собранешка кIоаргген массе а оагIорахьарен хьожаргба партийни организацеша КПСС XXV съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра тIаберзабаь бахча балхага, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизара, В. И. Ленин ваь 110 шу далара даха не доаттIара накъадахара йола социалистически яхь миштта йоаржаьяй. Къоастаде деза наха юкъера организаторски политически болх миштта вIаштIехьбаьккхаб, экономически культурени дегIайоалаяра, наха яхетам балара партийни кулгалдар малагIча боарам тIа летт.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Воккха лоархIам болаш да йолаш йолча тоаренех ма могга дукхагIа пайда эцара, технически прогресс лакхъяра, балха эффективности дикален айара, къахьегама оасарле дIахо лакхъяра, промышленносте, транспорте, гIишлошъеча, юрта боахамо, кхыча доакъошка 1979 шера а бIарччача пятилетка а наччахьалкхен планашца тIанийца социалистически декхараш кхоачашдара хIара партийни организаце ший низаш тIадерзадар.

Отчетно-хоржамий собранешка шерра дувца деза организационно-партийни балха дехаш. ТIагIертта ойде деза партийни организацей деналл инициативен, хадданза йоакхо а еза партийни мугIараш дикагIа хилийтаро, къаьстта уйла тIаяхийта еза кадраш хьахоржарен дIанийсъярен, балха тIа ленински стиль лелаяра, партен правительствен директиваш кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам эргабоахаш тоабаро дешашта.

Отчеташен хоржамашен гIо де деза парте чура демократи дIахо дегIайоалаяра, кхоачамбоацараш дIадехара, дисциплина чIоагIъяра, коммунистий хьинар айдара, шоай организацей ерригача партен гIулакхех бола цар бехктоххам лакхбара тохамах чакхъяьнна йола метод хиларах тарра критикей самокритикей йоаржаяра.

Собранешка цIенхаштта дувца деза «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа идейно-кхетама болх лелабой. Коммунистий, пропагандистски кадрей, активе уйла тIаерзае еза пропаганди агитацей Iилман боарам айбанза баргбоацаш хилара, из корта болашиа хьдда де лерхIачов, вахарца, боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашдарца айха бувзам болаш хулга Iалашланза дарг ца хилара.

Дицдалийта йиш яц, идеологически, политико-кхетама балхо керттера де лерхIар советски наха Iилма мировоззрени хьахвлийтар, уж парте гIулакха, коммунистически идеалашта доазув доацаш мутIахьа болаш, социалистически Даьхе чIоагIа езаш, пролетарски интернационализм йоаллаш хьалвхобар долга.

Партийни собране еш йола отчет коммунистий ладувгIа безам боагIаш, цех лаьца къамаьл де дог дойташ хургья, нагахьа санна из кийчъеш ма могга дукхагIча парте членаша дакъа лоаце. Собране болча коммунистий хьинар айдерга, нагахьа санна карагIдаьннарел совгIа долаш дола кхоачамбоацараш, ца деш дитар, цу гIулакха бехктоххама болчар цIераш гуччахьа йоахаш малагIа бахьанаш долаш из е кхы гIулакх ца деш дисар гойташ хуле.

Доклада тIа белгалдаь хила деза партийни организацена хьалхашка латта декхараш, уж толаме кхоачашдара коммунисташа де дезар. Нагахьа санна доклад цу тайпара ца хуле, хала да отчетно-хоржамий партийни собране дика чакхъяларга дог даха.

Парте горкомаша, райкомаша Iалашдаза даргдац отчетно-хоржамий кампани лакхача организационни политически боарам тIа, парте чура демократи, партийни вахара норма чIоагIа делаешкорта болча а принципиальни а хьале чакхйоалхалга.

Секретарий, парторганизацей бюро члений составе дикагIа хилийта хьажа деза, Iалашде деза наха дукхагIа лоархIаш, производстве, Iилман, культура балха хоадам беш йолча участкашкара, хьалха латтача болхлоех, колхозхоех бола коммунисташ, царна юкъе кхалнах дукхагIа хулга.

Решени оттаеча хана лоархIаме эца еза партийни собранешка коммунистаща тIийна ерригa предложенеши замечанеши. ДIахо йодача хана партийни активага, берригача коммунисташа хоам бе беза критически замечанеех даьчох, отчетно-хоржамий собраней решенеш кхоачаш миштта ю.

КЕРДАЧА ХЬИСАПЕИ ОВСАРЕИ

ДIадахача шерашка кхоачамболлаш доакъар Iалашдеш ца хиларах хьайбаш хала Iаьгара доахар «Назрановский» совхозе. Из ледарло совхоза кулгалхоша шоашъяра йоалийташ хилар бахьан долаш тайп-тайпара лазараш а деттадуш хьайбаш довш моттигаш хиннай, хIаьта шура наччахьалкхенга йоккхара планаш а кхоачашъюлацар. Цу гIулакхаша дукха зениш даьд совхоза.

ДIахо йодача хана цу тайпара йирча гIулакхаш ца хилийтар духьа укх шера цIенхаштта оарцагIбаьннаб совхоза кулгалхой къахьегамхой. Керда тIаенача директора Льянов Хамурзи Махьмада инициативах вIашагIъеллай доакъар Iалашду комплексни механизировании отряд. Цу отряде болх беш ва 23 саг. Царга я 10 чаркхаш тIара трактор, 2 грейферни погрузчик, 8 тракторацa лелаю сенокосилка, 2 механически йолхьинг, 5 копновоз, 3 кхьа аргIаш ду агрегат, «технопомощь» яха машин.

Деррига балхаш механизмашца дарах отряда аьттув бовя хьелха санна хала а доацаш, балха овсарле лакха а йолаш доакъар Iалашдара балхаш дIадахьа.

Масала, цар низ дIанхаьчар гурахьа дIадийна хиннa илат чуийцачул тIехьагIа дисача чах сиха кхаш цIенде. Фермашка хьатIа а увзаш аьлах санна докхий аргIаш а деш хIанзале 1855 тонн ча дIаоттадаьд. Цул совгIа 1012 тонн йол а кийчъяьй.

Отряда механизатораша шоай балхаш миштта хьинаре деш хиларах вIаштIехьдаьннад ка бола илат чуийца мукъадаьнна лаьтташ вха дIадоладе. ХIанзале я аьха Iодилад 1100 гектар лаьтта.

Барттайнен цхьоагIо йолаш нах ба доакъар Iалашдеча отряде бараш. Белгалбаьннаб сенокосилкашца бутц хьокхаш боахка Мархиев Назир, Манкиев Салман, Ажигов ТIахIир, механически йолхьингаша йол гулъеш вола Ужахов Ахьмад-Хан, грейферни погрузчикаш тIа къахьегаш бола трактористаш Тазиев Дауд, Хаштыров Саварбик, ше пенсе воллаше а балха ара а ваьнна кагийча наха санна кIаьдвалар фуд ца хови стогометателаца чан, аьла аргIаш деш воалла Бузуртанов Махьмад. Октябрьски Революце, «Знак Почета» яха орденаш лелаю механизатор Оздоев Хьамзат, лафеташ тIехьа а йийза лела трактористаш коммунист Цолоев Аюп, Цунтольгов Мусса, Дудургов Яхьйа, кхыбола механизатораш. Царех хIаране юкъера лаьрхIача 170 процент совгIа кхоачашъю шоай балха заданеш. ХIаьта бIу ца къаьнаш, шиi хаиннахьа кулг а тохаш уж хьожаш хиларах йоха ца йохаш лелаш я цар трактораши механизмаши.

Уж а мехотряда, начальник вола Албогачиев Iалаудина Iусман а бийца валац совхоза парткома секретарь Мислауров Хьусейна Увайс.

— ЛоархIам болаш дика гIулакхаш да царна карагIдувлараш, — йоах Увайса. — Ер совхоз Iойиллача гIоне укх шера санеа доакъар Iалашдарца дувзадевна балхаш вIаштIехьа долаш хиннадац тха. Хьалха дIанхача шерашка хIара бригадой отделеней къаьст-къаьста Iалашдора шоай хьайбашта аша доакъар. Цар кулгалхой низ дIакхачацар нах оарцагIа баьха из Iалашде. Цул совгIа отделенешкара тракторашн механизмашн каст-каста йохар, ехараш сиха тоае низ дIакхачацар, кхы тайп-тайпара дукха бахьанаш а нийслора беззача беса болх дIа ца бохийташ. ХIанз кхыча тайпара лел тха гIулакхаш. Ерригa доакъар Iалашдеш йола техника цхьан саго доалдеш я, цо аьнар деш ба беррига механизатораш а. Дукха ха ца йоаеш тоаю хIанз еха техника. Цар дийнахьа баь болх, даьнна алапи дIаязду уж болх беча отделенe долча хьокхамий улга тIа. Цудухьа хIара дийнахьа цхьан саго а ерригача отрядо даьр а тIаьр юкъе улла хIама санна гуш хул. Оаха хьалхе отта а яь партийни собране чIоагIiльча мероприятешиа хьежжа балхаш деш дIайоласиний мехотряд. Лоацца аьлча, кхы IотIатоха хIама ца эшаш из отряд оаха вIашагIйоллараx дика тоаденад доакъар Iалашдарца дувзадевна гIулакхаш.

КIаnа вIийне болаш дар парткома секретара дувцараш. Соахка укх хана из бола илат тIахьаша арената тIера ча дIадаккханна яр. Уж цIенъе низ дIа ца хIачарах шоай ханнахьа лаьтташ аха а ца доладеш бисабар совхоза механизатораш. Хьалха дIанхача хашашка гIоза, моша доакъар автомашинашца дIаккухьар дIадахьа дезача. наькъагIа доадертдоаш тIагIолла бекъа а биллe. Дукха доакъар тIа дотта йиш ца хиларах вIаштIехьдалацар фермашка йол а ча а сиха хьатIаоза. Из бахьан долаш дукхагIа дола доакъар Iан аьмалахьа хьоттIада дезаш дусар. Укх шера бIаргагуш яц цу тайпара бекъий доахка автомашинаш. Цар когаметта хIанз лелаш я лаьрхIа кийчъаь трайторашта тIехьайийза копновозаш. Шозза, кхозза дукхагIа хул царца хьатIадена доакъар.

Совхозо укх шера деррига кийчде дезаш дола доакъар да: йол 2189 тонн, силос — 15000, сенаж — 1400, ча — 3200, баьца хьоар 400 тонн.

Цу хьакъехьа совхоза директора Хамурзий Махьмада йоах:

— Доакъар Iалашдара наш тIехкхоачашъе лерхIаш да тхо. Кастта хьакха йолаергъя клевер. цун тIехьа 1080 гектара тIара силоса лаьрхIа хьажкIаш хьакха а долалургда тхо. ХьажкIаш дика хьийкъаб. 230—250 центнер гектара тIара силос яргйолаш. Уж деррига балхаш дикен сахен чакхдаха доаш деннад доакъар Iалашдеча отряда механизатораша. Тхо тешаш да Албогачиен Iалаудина Iусмаша доал деча барттайнача коллективо шоай сийлен декхараш кхоачашдергхиларах. Таханарчул тIехьагIа 200 тонн гаргга баьций хьоар а да кийчде дезаш. Цу гIулакха а мела ца хулаш хургда тхо. АВМ - 0.4 яха хьоар доакхка агрегат кхаь сменагIа болх беш латт. Хьоар даккхал баьцаш ца тIаа мегаш я. Коммунисташ оарцагI а баьха шиш-кхаь дийнахьа бела хий а баь эра хьокхаргба оаха мел эпа. Доакъар Iалашдара гIулакхаш дувцаш укх деношка парткома заседаш хиннай.

...Делкъа ха хиннар парткома секретараца Iхьилекъонгий-Юртарча отделени тхо Iоккхьачача. Деташ гIозоалхаш гIулакхаш дар тхона бIаргадайнараш. Iобоагiача боккхача новкъа аьрда оагIорахьа ухкача кхаш тIа лада кхертIой трактор а йоалаь дIадоахаш боахкар отделене болхлоех цхьабараш. Царца воаллар отделене агроном къона коммунист, цеховой парторганизаце секретарь Плиев Хьасана Хьамзат а. Сихбенна доахан чудоахка кхий тоадеш а бар шоллагIбараш. Доккхий аргIаш а даь лаьттача доакъара юхера моттигаш цIенъеш, кхычахьа эшача кулг тохаш, хьожаш боахкар кхоалагIбараш. ХIама дувча хана а тIехьа ца соцаеш болх беш латтар АВМ-0,4 яха агрегат. Цунца кIии отходех концентраташ кийчъеш боахкар бIъалагIбараш.

— Цхьа сахьат доаккхийтаргдац агрегатага болх ца беш сеца латташ, — аьнна доаш делар Увайса хьатIаевенача машиниста Гарданов Исраила.

Цул тIехьагIа хилар тхо Наьсаркертерча отделене а. Цига а гIулакхаш дика дIадолхаш дар.

Социалистически яхье а баьнна берригача совхозерча къахьегамхоша безаме деча балхаша хьахьокх шоай декхараш тIехкхоачашде лерхIаш уж хилар.

А. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): 1. Доакъар дIакхухьа трактор лелаеш вола Плиев Ваха, грейферни погрузчикаш тIа болх беш бола Хаштыров Саварбики Тазиев Дауди, доакъар Iалашдеча мехотряди начальник Албогачиев Iусман.

2. Пхьилекъонгия - Юртарча отделене хьалдаь латта аьлен чани аргIаш.

Н. ПЛИЕВА сурташ.

ДОТТАГIАЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

4 августа Крыме КПСС ЦК Генеральни секретарь СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вIашагIкхийтар Советски Союзе садоIаш волча ПОРП ЦК Хьалхарча секретарьаца Э. Герекца.

ДоттагIален къамаьл деш Л. И. Брежневеи Э. Герекеи вIашия хоамаш дир Советски Союзеи Польшеи коммунисташен берригача къахьегамхошен къестаеча проблемаех, хьатIайоагIача хамарча планех.

Дукха уйла тIаяхийтар вIашия цхьана леладеча советско-польски гIулакхий перспективашта. Дега тоам а хулаш белгаллир машиностроенера, энергетикана, металлургера, кIоpа промышленностера, кхыча дукхача доакъошкара кооперацеш дIахьалхашгахьа йодалга. ДIахо йодача хана а шинна а оагIорахьара а ВIашия Экономически гIо дара Советено къоабалъаьча йIаьххача ханна йолча лаьрхIача программий гома чу а экономически интеграци кIоаргъе безам болга хьахийтар.

Къамаьл деча дакъа лаьцараша белгалдаьккхар советски польски вежарийша дола доттагIал чIоагIдара КПСС и ПОРП и юкъера дийна, массаза а дегIаухa бувзамаш хьдда доархIам болаш йолга.

Л. И. Брежневеи Э. Герекеи лерхI, дунен халкъашта юкъера эттара сагота гIа латта декхар бокъонца гера Iодилларга доалар, дунен тIом хилара кхерам бизза дIабаккхар доига. ОСВ-2 къаьстта лоархIам ба цу хьакъагIа да йиш йолчув доазонаш цо хьаделлеш хилар ца.

Къамаьл деча дакъа лаьцараш тешаш ба Хельсинкел тIехьагIа дукхача европейски пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш тоадаларо кхоханам кIаьдбарав вIашия цхьана леладу гIулакхаш дегIадовладараш пайдане йола керда акеш цхьана яра аьттув бола хьалаш хьахиоллаш хилерах. Ишттача уйлаца хьеж Советски Союзи Польшеи Европе тIема даьхье вIашия духьала латтилга кIезиг дара конференци гулъергеи Мадриде вIашагIкхетаргхиларгеи.

Цунца цхьана дага ца къаьбеча далац НАТО цхьадолча мехкашка йолаш йола тIема арсеналаш кердача, кхы а доккхагIа зенаш деча герзашца, масала, нейтронни бомба санна дарашца Iалашъяра хIанаш хьалхьеелта. Уж тайпа планаш чакхъяхар Европа а Европа йоацача а дехача халкъий хьаштагашта духьала хургдар.

Новкъостий Л. И. Брежневеи Э. Герекеи къамаьл дег тIарча, доттагIален хьале а тIах а даьлар, дийцача дешаех хетар бокъонца цаI хилар хьа а хьекхар.

Къамаьл деча дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретарь К. У. Черненко, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника А. И. Влетова.

(ТАСС).

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬР

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕШ ВА

Балха ди чакхдаьннад. Цхьабакъда, цIенаха сиха вац грузовой автотранспорта Грозненски производственни объединенерча водителий бригадашта юкъе дикагIа лоархIаш йолча коллектива кулгалхо Корсаев Владимир Николаевич. Ший бригадерча хIара шоферо сменагIа мел халкъа боахама моахьаш дIа-юха дихьад хьожаш ва из. Ший бе довллача бIоккоота тIа дIаладу цо царех хIаране производственни хьокхамаш...

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа къахьегача бригадерча шоферех цхьакха а вац шоай смени нормаши тIанйна социалистически декхараши тIехкхоачаш ца деш. Шоай къахьегам дика вIаштIехьа а баьккха повкъосташта хьокхам телаш болх бечарех ба шофераш Чеботков, Татаринцев, Вязников, Ястребов, Шахбулатов, кхыбараш. Уж берригаш а шоллагIчеи цхьоалагIчеи класса водителаш ба.

Бригадо доакха толамаш дуккьал ший хьинарах хьахинна хIама лархIац цун кулгалхочо Корсаев Владимир Николаевич. Шийла дукхагIа цу балха тIа опыт йолча водителашца каст-каста дагаувла из, царех ког гIортолга а еш, коллектива болх тIа-тIа тоабара дола наькъаш лех цо. Балха тIа алхха шоай аьттув лехаш бараща, къахьегамен производственни дисциплина толхаеращца дукха къовсам лоаттабе бийзаб цар. Болх тоабара дола уж а кхдола а гIулакхаш чакхдахарах Владимир Николаевич керте латтача бархI шера даим бригадашта юкъе яьржача яхье хьалха латташ хьайоагIачарех я цун коллектив. Бригадера дукхагIбараш хIаналехьа пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачашъяь ба.

Коллективерча шоферашта юкъе шиш болаш хIаранегара довгIаш дар хьадехаши ва Корсаев Владимир. Ше а ва лакха дисциплина йолаш, бокъонцa вола организатори кулгалхои. Цудухьа даьннад цун сий коллективе. Предприятерча болхлоша юкъе эггара хьалхарцарча коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цунна.

ИттлагIча пятилетка задани В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхоачашъяра объединене дIайолаь инициатива эггара хьалхарчарца чIоагIа къоабалъяь хьаллаьцар цун коллективо. Доккхий декхараш тIайийцар бригадерча хIаране. Царех цхьакха а вац уж толамца кхоачаши тIехкхоачаши ца деш. ХIаьта бригадера Владимир Николаевича тIайоагIача пятилетка календарагIа къахьега цхьа шу совгIа ха я. Укх пятилеткашка цо кходаьд 28 эзар килограмм дизельни доагори йиъ покрышкеи.

Хьинаре къахьегарах Владимир Николаевича еннай «Знак Почета» яха орден, «ИйслагIча пятилетка ударник» яха, «Социалистически яхье котваъннар» яха илх знакаш, «Авари йоацаш болх беш вар» яха цхьоалагIча степена знак. Укх шера объединене Сийлен книжка тIа дIаязъяьй цун цIи. Владимир Николаевича лаьрхIад иттлагIа пятилетка чакхъялалехьа тIайоагIача пятилетка задани кхоачашъе.

Б. КОСТОЕВ.

ХЬИНАР ДОЛА КУЛГАЛХО

Казахстане яхаш йолаш а кхаш леладеш яр Исаева Хьава. Цига тайп-тайпара культуреш кхейора цо. ХIаьта 1960 шера «Шалжинский» совхозе болх бе яхача дукхьала шекара свеклаш кхееш къахьега лаьрхIар цо. ЦIаена цхьа шу даьлча мерза овлеш кхедара лаьрхIа звено вIашагIъеллар цо.

Цу хана дена хIара шу ме доал Iоалора балха опыт, цунца цхьана лакхлора чуэца хьувкъам а. Дукха ха яланехьа цун звено боахаме дикагIчарех цаI хинна дIаэттар. ХIанз тIеххьарча шерашка цкъа хиннадац боахама дикагIбола болхлой белгалбоахаш сий долча къахьегамхочун Исаева Хьавай цIи ца йоакхаш. Цун сурт хьаттоха доал совхоза сийлен Улга тIа. ХIаьта тамаш а яц. Масала, соахка цо кулгалдеча звенос 66 гектарех хIаранена тIара 509 центнер шекара свеклаш чуера. ПланагIа чуана безаш хинначул из хьувкъам дикка лакхагIа боллаше а дукха раьза хиланзар звено коллектив, кхы а дукхагIа шекара свеклаш чуя йиш йолаш хиннилга ха а хови.

ДIадахача шера нийсдалийта кхоачамбоацараш дага а кхоабаш, кхы а дукхагIа хьувкъам кхебе торо лургйола хьалаш вIаштIехьдахара ерригa шоай уйла тIаяхийта къахьийтар ер шу доладенача дена. Виннцки областа Ямпольски района шекара свеклаш лелаерий опыт Iомайир теркам тIабахийта. ХIаьта укх шера 70 гектара тIа кхею звенос шекара свеклаш. Соахка эйба аьхача, минеральни органически удобренеш товсаш хьаьндаьча, бIаьстан юкхье массехказза жакха баьккха, культиваци яь дика кийчдаьча лаьтта дIайийра из культура. ДIаювш яьча йоакхонга хьежжа боарамагIа листа, низ болаш тIа а яьлар. ДоагIа Iунал дира цул тIехьагIа. а. Дукха низ дIабелар шекара свеклай кхашка дегIадена ча оасарца къовсам лоаттабеш. Кулг-кара а механизмашца а болх беш IоцIендир кхаш оасарах. ДIаювш, цул тIехьагIа ший ханнахьен доагIен Iунал дар баьхьав долаш дика дегIаеннай шекара свеклаш.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ПАРТГРУПОРГ — ДИКАГIЙОЛА ДОЯРКА

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурий-товарни ферме вIашагIъеллача партгруппа масало хьахьокх цо мел йоккха влияни ю цун коллективана, ше массехк сагах мара ца латте а. Партийни группа боккха лоархIам болга цIаьхха а гучадаьлар дукха ха йоаццаш хиннача отчетни собране.

Партийни группе виъ коммунист ва: доиркаш Хамзатова Аьсет, Акиева Аьсет, Астамирова Минат, ферма заведующи Дрезов Зайнди. ХIаьта цар беча балха хьокхамаш ераш да: тIеххьарча кхаь шера хIара Iаттагара йоаккха шура шозза дукхагIа хиннай. 1974 шера из ферма колхозе а ерригача районе а тIехьаюсачарех яр. Цу хана 1613 килограмм мара ца хиннача, 1978 шера 3037 килограммага дIахкхаьчар хIара Iаттагара яьккха шура. ХIанз социалистически яхье а баьнна къахьегаш болча № 3 йолча ферма хьайбаш леладераша нийсвала могаш саг вац бIарччача районе а.

Хаоттам аьттув боацаш долча укх шера а, хьагучох, лохлургдац цар хьокхамаш. Укх шера чакхбьяьнача ялх бетта хIара Iаттагара яьккха шура хIанзара коллектив вIашагIъеллача бIарччача 1974 шера хинначул дукхагIа я. ХIанз партийни группа членаш бола нах парте бапар цу хана.

Отчетно-хоржамий собране доклад йир ферма заведующе З. Дрезова. Цо белгалдаьккхар шура алсамйоаккхача керттера бахьанаш социалистически яхь вертIа вIаштIехьъяьккхар, къахьегама дисциплина чIоагIъяр, коммунисташа шоайкара масал а гойташ къахьегар долга. Хьайбаш кхий, доакъар доацаш ца дисийтарал совгIа, ден распорядок цхьан сахьата а толхаь моттиг хиннаяц тха, йоах нов. Дрезова. Ишцдуш йоагIа тхона доиркаш, Iуй ца тоъаш хиша ха а. Нах раьза болаш тхо долча балха ух, хIана аьлча шура дукхагIа хиларга хьежжа, наьха алапеш а лакхлу. Цул совгIа балхи хьаанш а дика да тха. Къахьега, салаIа моттиг я, нах балха дIа-са кхувл колхоза автобусо.

Ахь юкъарча гIулакха хоалуш пайда а боллаш хургья, нагахьа санна хIаране хьадаьр массанена гуш дале. Ферме из гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад. Iурра балха хьаеча хIара доиркана хоу ше селхан миштта болх баьб, мел шура яьккхай, хьадаьчох шийна фу доагIа. Укхаза лоархIамегIа дар да хIара денна план кхоачашъяьй е яьц цунна ховлга.

Каст-каста юкъара собранеш ю коммунисташа ферме. Цигахьа цар итогаш ю шоаш баьча балха, белгалдоах де дезараш. Болх во бу яхаш цхьанна сагага ле вевзаш кийлац собране, хIана аьлча цу тайпара нах укхаза болаш бац.

Ферме я цIе уголок. Цу чу мел беча балха кулгал деш я коммунист Хамзатова Аьсет. Из районе йолча шурий товарни фермашта юкъе дикагIа йола уголок я. Соахка хьажара итогех цун шоллагIа йола моттиг еннай. Укхаза Аьсета каст-каста хьайбаш леладерашта газеташ деш, беседаш ю, партеи правительстваи соцамаш Iомаду. Из Аьсета массаза йола партийни поручени я. Аьсетага доиркаш раьза болаш ладувгI, хIана аьлча къахьегамца ший сий даьккхад цо коллективе. КхоалагIа шу да цо хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура йоаха, ший опыт кьоначарна дIателаш, дика хьехамча я из.

Ферма партгрупоргалла хержай дикагIа болча доиркех цаI — Хамзатова Аьсет.

А. ЗИМАРИН.

КХАЛНАЬХА СОВЕТАШ — КОММУНИЗМ ХЬИНАРЕ ХЬАЛЪЕРАШ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара оттадаь декхараш кхочашдеш хилар хьакхеллий балха тІарча общественни хьисапий массе тайпара формаш. Іалашмате дукхача самодеятельни организацеша чІогІа гІо болх бу керда саг хьалкхевара, Іилма - материалистически мировоззрении цуьнга хилийтара. Цу тайпарча организацеех я кхалнаьхна советаш.

Кхалнаьха активо дукха болх бу берашта — вай кхоаясира — кхетам лулга тоалара. Берий бешамашка лелашка бераш леладелка дикагІа вІашгІехьдаккдарв чакхьлда оттаяь мероприятеши Дунем халкъашта юкъерча бера шера социлльтбыта объекташ хьалъяр кхалнаьха советий тІахьожама кІал латт.

Республика предприятешка хьинаре гІулакхаш чакхдоахаш йолча 422 кхалнаьха совето беркате болх беш хилар бахьан долаш маІача наха нийсса лаллен хьинаре къахьегаш ба халкъа боахамерча берригача гІулакхерча нахахи болхлоеки 51,7 процент бола вай Даьхен сийлахьа мехкарий. Лакхерен юкъерен образовани йолаш болча специалисташта юкъе 59 процент кхалнах ба. Цар хьинаре дакъа лоаш социалистически яхье, дуккха дика, патриотически гІулакхаш вІашгІехьдоахараш а уж ба.

Дуккача районий кхалнаьха советаша гІо даьд хІара кхоабача Іаттагара 5 эзар килограмм шура йикха аьна Грозненски района Цхьоалагіча мая цІерагіча колхозен «Горячеисточненский» совхозен доярхаша дІайолаль почин дІахо йоаржалра. ХІаране шинший планагІа болх беш я 72 эзар совгІа кхалсаг, 29 эзар кхалсаг я коммунистически къахьегама ударник яха сий дола цІи лелаеш.

Кхалнаьхен маІача цаьхен цхьатарра бокъонаш хилар законаца чІоагІдаь ца Іеш, кхалнах дІахо духовно дегІаахара экономически культурни предпосылкаш хилийтара гаранти луш а йолча СССР Конституце шу дуаш пятилетка кхаь шера план хаьал хьалха кхоачашьлйй 13 эзар совгІча къахьегача кхалсаго, иттлагІча пятилетка план — эзар совгІчо. Царна юкъе: Богатырева Мухарбика ПаьтІамат, Калоева Вийсолта Марем — Наурановски трикотажни фабрика швеяш - мотористкаш. Сулейманова ХІажар — Гудермесски ремонташ - гІишлош еча управлене болхло, Гайрбекова Дури, Батаева Яха — Ножай-Юртовски района Калинина цІерагІча колхозера тхьамка леладераш, Моисеева Акулина Степановна — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача Къахьегама Цеча Байракха ордэн лелаеча колхоза доярка.

Дукха бераш хиларах, пенсе йиду ха кхаьча хиларах общественни производстве дакъа лоацаш боацача кхалнахаца хІаранеца къаьст-къаьста кхетама болх бара белггалара опыт Іоаьйй кхалнаьха советаша. Кхетам балара цу форме политико-кхетама балха тороаш кхы в вокнхагІа хулийт. образоване, профессиональни кийчон боарам, хаьаш, эрсий мотт хар теркал а деш, бахача наьха тайп-тайпарча группашта идеологически воздействи е йиш а хулийташ. Республике болх беш я 4 эзар гаргга цІагІара лектори, цига ух 28,7 эзар кхалсаг, е берригача ладувгІарех 52 процент. Духхьал цІагІарча лекторешкен граждании сходашкен гІолла чакхбоах партийни, советски, боахама организашка кхетам балара проблемаш комплексно къовсталара шоаш лаьрххІа беш бола болх.

Цо гІо ду кхалнаьха къахьстамен общественно-политически хьинар айдара. Алхха Х-ча пятилетка шерашка общественни производстве дІачуяхьай 18 эзар кхалсаг, лакхбенна цар политически сакхетам. Тахан КПСС членалла дІачуийбеча кхалнаха юкъе вайнаьха къамех бола кхалнах ахаш гаргга ба.

Граждений сходашка чІоагІа бехке ду спекуляци хулиганство, тунеядство, общественни гІулакхашта юкъе дакъа ца лацар, кхалсеташ нийса доаца гІулакхаш леладар, кхалсаги граждански сий ІотеІадар, бахача нахах цхьабарий сакхетам чу йоаха дезала-бытовой отношенешкара революционно-дын пережиткаш, мехкарий удабар, кхенза йола йиІигаш маьре ахар, урдош дахар, машинашкхокха сесаг лелаяр, кІалхарча сесаго шоллагІа сесаг туйсалярца мащар бар, цхьанцаболча кхалнаха шоай социальни функцеш — наьал — кхоачаш ца яр, кхыдараш санна дола юхамачахьара, коммунистически моралаца тарлуш доаца хІамаш.

Цу даькъе болх дика бу Личева Хьусейна Лида председатель йолча Долакха-Юртарча кхалнаьха совето. Кхалнаьха совето халкъа депутатий юрта Советаца цхьана юртарча граждений сход а ль, цига соцам баьб «кхел» яхача реакционни суле лу гІулакх хьа ца эца. Йолах йолха-яца хІама еш дола урдош ца йиде; керда советски обрядаши традицеши быта юкъеяхахьача комиссе болх тоабара чакхьяха мероприятеш кийчьлый.

Схода решенеш хаддаьа депутатски комиссейи кхалнаьха советеи тІахьожама кІал латт, решенеш кхочашьяра леламах шера шоаза хоам бу общественностен юрта бахача берригача нахаги. Ухх тІехххьарча хана урдош а ца эцаш маьре ихаб Долакха-Юртара мехкарий: Дахкильгова Ахьмада Мадина, Даурбекова Висангире Люба, Балкиева Мусай Мариам, Долгиева Малсага ПаьтІамат, Долгиева Исраьила Марем.

Болх бериі профессиональни говзал, культурни боарам лакхбара, къахьегамен бытен хьалаш тоадара дукха болх бу «Электроинструмент» яхача завода кхалнаьха совето (председатель Осканова Іабе Зайнди).

Цо партийни комитетаца (секретарь Х. М. Г. Местоев) цхьана хидданза гІетта а ду, къеста а цу къахьегача кхалнаьха производственни къахьегамен дисциплина чІогІьяра, бытен къахьегама культуран санитарно гигиенически хьалаш тоадара деш. Къахьегача кхалнаха сатийнен беркатен болх бара аьттув болашагІа дола хьалаш вІашгІехьдоахилга массаза а кхалнаьха совета теркама юкъмоттиге латт.

Дуккхача къамий викалех латтача «Мединструмент» яхача заводе болх беш я 534 кхалсаг, берригача болх берех 54 процент. Парткомитето, кхалнаьха совето боалама кулгалхоша даим йоахо ю балха болча кхалнаьха профессиональни говзал, юкъарча образоваие боарам лакхбаро. Уккхаа дІадахача шера шоай квалификаци лакхьяй 120 кхалсаго. Даим болх беш я «ПрофессегІа дикагІа ярахка» общественни конкурс, хьехамчий, къахьегама ветераний, дезалан школаш гІо ду советаш.

Партийно - комсомольски деиарен экономически образованец сете декаш ба болх берий кхаь даькъах цхьадакъа совгІа бола кхалнах. 42 кхалсаг дена вгІа заочно а болх беча накатирхой школашка а. ЛертагІа чакхйоах предприяти социально-дегІайоаларя программа Цун я чуІеча цІеной комплекс, общежити, салоІа база, медпункт, тика, бытовойн коммунальни гІулакхаш лу службаш.

Дика эргабаьний Сунженски района кхалнаьха советаша кхалнаха интернационални, атеистически, нравственни кхетам баларa беш бола болх. ДикагІа йолча кхалнаьха советех ца я «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхалнаьха совет (председатель нов. Зиборова Нина Андреевна). Цун членаша дакъа лаьцад матеріальни моральни стимулировани дукхагІа теркал а еш социалистически декхараш кийчдеча. №№ 1, 2, 3, 4 йолча шурий товарни фермашка, кхаш леладечен сомий бешамаш леладечен бригадашка красни уголокаш кийчъеча, граждений сходаш гул а еш, цига дувца уттаду юрта бахача наьха быта культура тоаярех, советски вахара хьисап хьахилийтарахи чІоагІдалийтарахи дола деш.

Кхалнаьха совета новкъосталца чакхдоах эггара хьалхара боал тассаро, хьалхара цІов баккхара, хьувкъама цІейш. Нина Андреевнас каст-каста язду районни газета тІа, моттигерча радиовещание гІолла къамаьл ду балха опыти кхалнаха нравственни кхетам балара, мийрача замах юхедиса зуламе гІулакхаш овлангара деза дІадахара даьхьерча общественни организацеи декхараши дувцаш дага юел. Кхалнаьха совете къаьстта тервамe йица ба меттахьа боаца дезал, цун членаш даим хул цига, къамаьлаш ду, шенновной, кхетабе хала бола кхувш боагІараш балхаш тІа бахийтара массе оагІорахьара гІо ду. Цу тайпарча деалий материальни хьал-торо чІоагІьяра колхозера тарлуш дола новкъостал ду.

Эггара Іымевзагіа дола дешаш ала доагІа бераши таргара нахи боацача. Къабеннача бокнхийча кхалнахан маІача налан шефство леладеча кхалнаьха совета гІулалхех лаьна. Цу балха юкъеоз школа, больница, комсомола райком.

МагІалбика районе эггара дикагІа йола кхалнаьха совет я коммунист Т. С. Селезнева керте латта Вознесеновски газ чакхйоахача заводера яр. Кхалнаьха совето шийі кертера уйла тІайохий болх беча кхалнаьха къахьегама, быта, салоІара хьалаш ма могга тоадара. Массе а подразделене кийчдаь салоІа цІенош да, делкъийга хІама диеьчуь тІехьагІа цига салоІа, керда таьет дефа, айпарашка ладувгІа йиш я.

ХІама даа меттел, кийча обедаши ахфабрикаташ цІагІа чукхаьа йиш йолаш столови дьелдилга вІашгІехьдаьккхад кхалнаха. Хьадийладд заказий истол. Медпункт я, Мукъачо хана сакъерда йиш йолаш завода микрорайоне берий цІа хьадийлад. Кхалнаха шоай художественни самодеятельность вІашагІьеллай. 50 совгІа кхалсаг я агитатора болх беш. Берриге кхалнех социалистически яхьа юкъеоза лга вІашгІехьдаькхад кхалнаьха совето. Царех дукхагІбараш шоа-шоай планаш йолаш болх беш ба.

«Бокъонца бола идеологически бІухой ба ала мегаргболаш ба З. Г. Костюкова — коммунист, «Октябра 60 шу» яхача совхоса баьцадараш леладеча бригада бригадир, Т. Галаева — «Пригородный» совхоза баьцадараш леладеча бригада бригадир, Я. Айдамирова — Толстов-Юртовски юрта Совета депутат, О. В. Бакаева — Пролетарски юрта Совета председатель, Грозненски районера дукха кхыбараш. Уж берригаш а районе 30 йолча кхалнаьха советий членаш ба. Бебе я цар балха формаши методаши, хІаьта а цар массане а кхоачашдер юкъара докха юхьа гІулакх да — хозача дешаца, шоашкахьара гойтача дикача гІулакхашца кхалнах оарцагІбоах цар Х-ча пятилетка ладенеш хапал хьалха кхоачашьяра, буржуазии праващца социалистически общежите правилашта, мел вийина а, тІера вуларца машар боашеш къовсам лоаттабара.

ДукхагІа йолча партийни организацеша каст-каста ладувгІ кхалнаьха советий отчеташка, цар гІулакхаш тІадераду идеологически, политико-кхетама болх тоабара, цун эффективности дикали лакхъяра, формаши методаши эргайоахаш тоаяра.

Йолаш я политически, боахама гІулакхаш кхьана тардеш, производство аргальдокха тоаяра перспективашка хьежжа коллективашка организаторски политически балха декхараш белгалдеши вІаши дувзаши, общеобразовательни профессиональни дошара даьхьера болх берий культурни боарам лакхбара, цар къахьегамен бытен хьалаш тоадара тІеерлаь мероприятеш чулоацаш йола, предприяти социально - культурни гІулакхаша дегІаккувлара планаш.

Овлангара деза тоабе боагІаш ба Урус-Мартановски, Шалинский, Гудермесски, Ножай-Юртовски районий кхалнаьха советий болх. Цу районий дукхача юрташка шишша сесаг йолаш, урдош йидеш, кхенза йола йиІигаш маьре ухийташ моттигаш я. Масала, соахьа Гудермесски, Ножай-Юртовски районашка лакхерча классашка деша яьгІа шийтта-шийтта йиІиг маьре яхай, Шалински районе Автуре вахача «Гардалинский» совхоза баьцадараш леладеча бригада бригадира, Дудаева Халипат яхаш сесаги 8 бери ший доллашехьа а шоллагІа сесаг — Байсолтанова Зара йоалаяьй. Гермечуке вахача Солтамурадов Киндербая — гІишлой матереални гІишлой индустрен Аргунски комбината болхлочо, Чапсурхаева Саният яхаш сесаги диъ бери ший доллашехьа а Чакраева Зина йоалаяьй. Шаьла вахача Эмедиев ИбраьхІама «Джалка» совхоза мастера-гІишлонхочо цамогаш йола ший сесаг Эмедиева Ровзани ялх бери, царех кхоъ геттара катий дараш, доал довцаш а дита, Басханова Тумиша йоалаяьй. ХІанз кхецагІа шийа яхай из цунга маьре.

Ужжаяо дола советски законашца тарлургдоаца юхаматтахьара гІулакхаш районни партийни организацеш юкъе гІоргтаьца шишша сесаг яраша болх беча моттигашка партийни организацеша я бахача моттигашка общественносто а теркал ца деш дисад.

Районни партийни организаша дикаа хьадеха деза юххьанцарча партийни организацешкара кхалнаха юкъе беча политико-кхетама балха даьхьера кхалнаьха советий лоархІам айбелга, общественни организацеша чакхдоахача гІулакхий стиль, методаш, формаш эргайоахаш тоаелта.

Л. АЛМАЗОВА,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующий.

Тюменски миллионаш

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Ленина орден лелаеча Главтюменьнефтегаза коллективо тІехь-тІехьа дукхагІа доах мехкдаьтта. Іалашна рузкъа комплексно карадерзадарех Малхбузен Сибарегіех производительни низаш дегІадоаладарех даьхьера КПСС XXV съезда решенеш тІагІертта кхоачаш а еш. Пятилетич хьайоккалгча деза Къилбаседехьарча гІишлоннара 800 миллион тоан гаргга мехкаре доагар даьккхад мехкдаьттахоша. Алхха ухх шера мехка халкъа болхама 275 миллион тоан тюменски мехкдаьтта дала лаьрхІад, Главна промыслашка.

СУРТАШ ТІА: 1. Буруа техара балхий дхьоадагІча Нижневартовски управлене буруа детта мастер Социалистически Къахьегама Турвал Геннадий Михайлович Левин. Главтюменьнефтегазе хьалха латтача коммунистий Левина бригадо ойдо дакъа лаьцад Тюменски области мехкдаьтта промышленность дегІайоалаеча. 2. Самотлор — Юкъерча мехкдаьтта Приобьера мехкдаьтта доаха меттиг.

Н. САПОЖКОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ХОАМАШ

ХІара да хьинарече къахьегамца боагапдейки «Промэлектромонтажа» НПО опытни заводе Бреславская Галинас кулгалдеча электрономонтажни участка коллективо. Иттлагіча пятилетка задани замай хьалха кхоачашьяра бырзача социалистически яхье ухх шера кхоза хьалхара моттиг йьнкхай цу комсомольско - накъосталой участка коллективо.

Ухх денешка боккха кхаь хилар участка кулгалхочо Бреславская Галинина. «СССР приборашаь яча министерства дикагІйола мастер» яха сийлен цІи еннай цунна. ХІара шера дог гІоздоаха производственни хьакхамаш доаташ цун коллективо хьайоагІаш ти хирех деннa совгІат да из.

ХІара сменагІа нормаш 120—130 процент кхоачашьеш хьинаре къахьег электромонтажникаша Куприянова Нинас, Тазеева Любас, кхычар. ХІанз 1980 шера чоташ къахьегаш ба уж.

Участка коллективо дог тийша я В. И. Ленин вай 110 шу дузача дента пхе шера план ше толамца кхоачашьергхилареx.

* * *

Н. Анисимова цІерагІа Новогрозненски мехкдаьтта чекхдоахача заводa коллективо тІехкхочаду ше ухх шера тІаийца социалистически декхараш. Хьана дикхь хьалха кхоачашьяь цо деррегача технико-экономически хьоттаний воргІ бетта план.

Предприятерча установкашта юкъе йиржача вахьа хьалхара моттиг хьакхай Н. Галагин керте латтача установкаш коллективо. Цига балгалашнина дика болх беш ва 30 шера указза къахьегаш вола оператор Стенин Алексей.

Заводе эггара чьоагІчарех я № 11 йолча установка коллектив. Ерриисоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг хьакхай цо ухх шера. 1980 шера календарагІа болх беш я из хІана.

Х. АБАЕВА.

Кулгалхочун сий

ДЕГІААХАРА ЛАГІАШ

Дезала юкъе Башир массарел а вокхагІавар, вежараша, йижараша сий дора цун. ЗІамагІа бараш Башира оамалаш хьайй а еш цунна тара хила гІертар. Башира да, Хоасбога Махьмад, нах бераш харцлувргвоацаш, эздел долаш саг вар. Дас воІа массала а хьалха доахар: «Хье гІулакх де этта вале, дизза дІачакхдаккха из». Махьмада вахара а къахьегама а бокхха ниікъ хиннаб. ГІалгІай хьехархоех хьалха хинначарех ва из. ТІехьагІа, слесарташкола йистеьякха, халкъа боахама дуккхача отраслешка болх баьб цо.

Башира хьайцар ший даь оамалаш, цунах мел доалла дика дар.

ДІаихар шераш, доккха хилар бераш. Шоай вахара никъ хьа а лаьца дІаэттаб Башир, Якъуб, Хьулмат. Ухх шера школа йистеьякха яьнай Рукъст. Кхы а шиъ — Руслани Мареми — йисагІчех йиьлагІчех классе деша баьгІа.

Дукха ха хетац вокхагІа вола воІ — Башир мехкдаьтта институте деша ваха экзаменош дІалуш хиний. Экзаменаш дІаелначул тІехьагІа а этта дицар дешар. Са хилалца учебникаш дешаш вагІаш Башира каст-каста дагадохар даь хьехар: «Іайха гІулакх хьагІайнца дале, тІехьагІа ахь хетаргдоацаш дизза дІачакхдаккха из». Цу хана цун кертера хиша гІулакх — дешар.

ДагадоагІа Башира институт чакхьяккхачул тІехьагІа шин студенческа вахаре хиннача новкъостаца А. Х. Нальгиевица Грозныера МагІалбике ваха ахкар дІайха ди. Вознесеновски газ чакхйоахача заводе балха дІахьожаваь вадар из...

Къонача специалисташа комбинированни установке оператора балха хьожабе шоаш хьлча. заводера дуккха бараш цецбаьлар. Амма, селхан студенташ хиннача нагирхой шоай уйлаш яр. Цар безам бар практически технологии режими Іомае. Полуфабрикат хьа а еш продукци чакхйоахилга заводе карадерзадаь керда гІулакх хІана а лакхерча дешара наведеней программашта юкъедахадацар. Дукха са ялалехьа къонача специалисташа карарерзайир бензин дакхари а парафин хьайра а технологи. Болх кхеташ а сиха а беча специалистех дипломированни операторш оалар.

Комсомольца Баркинхоевна дукха новкъостал ду заводa кертерча технолога А. Х. Абдурахманова. Заводе ше болх дІаболабаьча хьалхарча денешка дена интернациональни коллектива вахаре хьинаре дакъа лоаца ва Башир. Комсомольски прожектора член хиларах тарра бовз цунна завода кхьча участкай болх. КП рейдашка дукха хІамаш довзийтар къонача инженера. Цкъарчоа цунна дикагІа яйзар производства «готтига» моттигаш, цунга хьежжа доал де а Іомалу производствана а. Прожектористаша къовсам лоаттабора рейд еча хана гучадула кхоачамбоацараш дІадахара, кхом бе Іомабоа материалий, электроэнерге, продукце. Из деррига а накъадаьлар цунна производства кулгалхо а рационализатор а хинна тІехьагІа дІаэттача ка.

Цхьа шу даьлча Башира завода диспетчер вир. ТІакха бокъонца хайра цунна ерригача предприяте «пхамишта беттaлу», дайзар газ чакхйоадаоий доккха гІулакхаш. Цу балха тІа дукха кердадар Іомадир цо, шерагІа а бехкалькамегІа а дар керда гІулакх. Шоай болх дика ховш бола нах а байзар цунна. Диспетчерски — завода командни пункт санна я. Кердача балхо хьахьекхар Баркинхоева хьинар, къона инженер дегІаахара хьалхара боаккхаш бола ког бар из. Цул тІехьагІа из хьожаву товарно-бийдали участка начальникалла. Дукха ца ялалехьа укхаза я дІахьекхар цо ше цу балха тІа хьожаварах предприяте кулгалой гІалат баьнна боашилга. Курсаш яьхачул тІехьагІа из хьожаву цо болх дІаболабаьча № 1 йолча комбинированни участкана кулгалле.

Цхьта. Башира шоллагІа йола институт чакхъяьккхар: производстве практически болх бе, нахаца та, цаоца къахьега хара институт. Бокъонца вола специалист, кулгалхо хилара вуза аудитори а практически балха опыт а эш. ХІаьта болхлой специалистана тІаювханьча цунна хов шийна карарча наха фу эш, царна фу хет. Болхлошца кураьсонтал ца лелаеш, тІараметца бувца мотт болаш ва из. Слесара Мерешков Мухьмеда ниттa йоах Башерах:

— КУ-1 болх беш болча наьха аьттув баьинаб. Сабаре, гІар ца еш, шийі болх дика бовзаш начальник ва цар вар. МоллагІа доли дош саг ше кхетаргволаш, уйлаца доаш цо.

Мухьмада Башир каст-каста хул установка операторске. Цхьаи хана цуй балха моттиг яр из. ЦІена, сийрда лоастам болаш я укхаза. Шортта хьахоз болх беча установко ду таташ, цахаддаш цу чу процесс йолга хьахьоих приборашка. КУ-1 болх бе боагІача бесса бегга хьахьоих массане бІарг тІаоттаргболча ядача карара цара телача вымпелаша, ахьа экрана тІа латтача цІеча кхоасабаргаша. Цу тайпара йола кхоасабаргаш уттаю операторий болх «дика» аьнна оцена оттаяь мах баь хилча. Коллективо хІара бетта кхоачашью производственни программа. Кхаь шера план кхоачашйир СССР Конституци тІаийца шу дузаш. Ухх шера ворхІ бетта планал совгІа дукха продукци арахийцай. Барт тайнача предприяте коллективе къахьегаш ба дуккхача къамий викалаш.

— Производстве хьалха латтараш — са дика гІоний, — йоах Махьмада Башира. Цар шоашкара масал а гойташ, шоашта нах тІехьабоах. Цу тайпара нах дукха ба тхо долча. Царех ба бокхагІа бола операторш — В. Галкин, П. Лысенко, И. Булимов, С. Бамбетов, операторш — В. Тарнакина, Н. Темченко, слесарь М. Мерешков, кхыбараш.

Заводе Баркинхоев дика рационализатор хиларах тарра массанена а вовзаш ва. Толамца кхоачашью цо ший кхолламе план. 1978—79 шерашка цо еннай пхиъ рационализаторски предложени. Царех цхьанне 10 эзар сом пайда баьб.

Ше хьалхеваь завод Башира хІанз шоллагІа дола цІа а хилла дІаэттай. Цун гІулакхашца вах из, шийна могар ду цо коллективо доахача толамашта юкъе шийі дакъа дукхагІа дахьа гІертaш.

Производстве санна дакъа доац цо общественни балха тІа а. Шоаза хержав из заводa парткома членалла, шоаза — халкъа тІахьожама комитета членалла, хьинар дола рационализатор, опыт йола пропагандист. ХІаьта ерриг а цо болх бу ха бархІ шу мара дац. Из къонача кулгалхочун вахара никъ дІаболабу хьалхара лагІа да.

Б. БОКОВ.

Нов. П. П. Селиверстовна
Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума Сийлен грамота
яларах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх барах а, КПСС мутІарашка вола 50 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Селиверстов Петр Павловича — пенсионера.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 ш. 1 август.

1979 шерара бахача наьха перепись еча хана шоашкара хьинар гойтача болхлошта
Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума Сийлен
грамота яларах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР-е 1979 шерара Ерригсоюзни перепись е кийчлуча хьинаре дакъа лацарахи из чакхйоаккхача беркате болх барахи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Абдулхалимов Саид-Іаднаи Азизовича — Урус-Мартан юртарча юкъерча школа дешара даькъе заведующена.

Воронина Тамара Константиновнана — халкъа депутатий Совета Грозненски горисполкома инструктора.

Герихановa Раиса Косумовнана — Шалински района Октябрьски № 2 йолча юкъерча школа хьехархочоа.

Ефимов Борис Николаевича — Сунженски райфинотдела вокхагІйолча инспектора.

Керимов Селим Джунидовича — Ачхой-Мартана юрта совета секретара.

Подгорная Таисия Дмитриевнана — статистикаа йолча Гудермесски городской информационно - вычислительни станце начальника заместителa.

Тарасова Лидия Николаевнана — гор. Грозне Ленински района пачхаьлкхен статистика райинспектора.

Тралюс Вера Тимофеевнана — НГІАССР статуправлене начальника заместителa.

Харсиев Макширпа Юсуйа — МагІалбика горфинотдела вокхагІйолча инспектора.

Хамхоева Махьмада Лейлайна — «Чеченингушвино» объединене вокхагІйолча экономиста.

Юркус Александра Николаевнана — гор. Грозне Старопромысловски района пачхаьлкхен статистика райинспектора.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 ш. 2 август.

ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦА КИЙЧЛУШ БА

Ухх шера шоай арешкара шоллагІа ялт чудерзадара кхоачаш беш ба Ачхой-Мартановски районера «Лермонтовский» совхоза къахьегамхой. Цар чуэца езаш я 1000 гектара тІара хьажкІаш. Из болх сихен цІенен чакхбаккхара дика кийчо еш я Шаипов Шахбана, Арсамаков Хьусена, Хатуев Ахьмада бригадашка, хІаьта къаьстта дика цІи хеза хьажкІаш лелаерхо Захаев Леча керте латтача бригадe. Цо шийі новкъосташца хІара гектара тІара 50 центнерага дІахоачаш фуаьльха хьажкІаш чуэца дош деннaд, план 33 йолаш, хІаьта вокх бригадашкарча механизаторашa — 40 центнерага дІахоачаш.

А. АЛИЕВ.

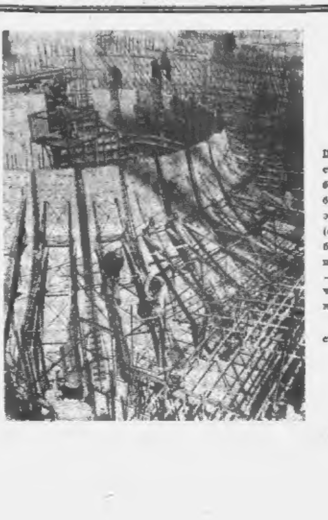

УКХАЗА ХУРГЬЯ ЧЕБОКСАРСКИ ГЭС

ЧУВАШСКИ АССР. Шерра дьарах КПСС XXV съездо хьалхе оттаь Чебоксарски ГЭС хьалъечара балхаш. Волга дІакъовлен эггара хьалхара из агрегат (ерригаш а 18 хургьа уш) болх бе йолаллейтен йисар шу совгІа ха мара яц. Станце — Волжски каскада тІеххьарча лагІа — проектни низ 1,4 миллион киловатт хургба.

СУРТА ТІА: гІишлой участок.

В. ВОЙТЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХЛОША ТЕШАМ БЕННАР

Моллагlча сага сий доал хьинаре къахьегарца, общественни балха тIа дизза дакъа лоацаш хиларца, новкъосташца Iинерза хиларца.

Уж оамалаш шийх йиза йоахнаш ва СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода № 130 йолча цеха слесарий кулгалхо Мамаев Мовлад. Цу заводе болх беча укх ткъеста шера шийна балха декхараш а тIадаьхна общественни гIулакхаш а тешаме кхоачашдеш хьавоагIа коммунист Мамаев. Саг дика вовзара а цун боагIа мах бара а тоьал ха я из.

Вовза а вояз Мамаев Мовлад шийна цехе меттел, ерригача завода коммунисташта а болхлошта а. Ца вовзаре, цоаш сий ца доре хоржаргвацар аьнна хет цар из завода парткома бюро а КПСС горкома бюро а членалла. Сенца, мишта белгала ва из саг цу йоккхача предприяте коллектива юкъе?

Цу хаттара дола жоп цаI да: наха эшача, саготагIа йолча хана шийна низ ца кхобеш оарцагIвалар, нийса, общественна пайдана волаш вахи хар. Гонахьарча вахарца чIоагIа хьешт долаш, нийса ца хетача хIаманна тIехвоаргвоацаш хилар — Мовлада массазара оамал я.

Йоккха яц Мовлад керте латта слесарий бригада — ерригa а пхи-ялх саг мара вац цига. Кхоъ корпус я цеха. Цун ерригача оборудованега вIалла а юха ца социйтеш болх байтара декхар тIалатт бригадана. Заводо арахецача продукцех полиэтилен керттеръярех цаI я. ХIаьта Мамаева цехо из полиэтилен хьаеча цеха бедал лоаттаю. Из ца хилча болх хьабе йиш йолаш яц полиэтиленови цех. Цудухьа цун лоархIам а беш цхьаккха моттиг нийсъяллийтац Мамаева бригадо шоай бехкагIа цех сацийта. Даим шийна план тIехкхоачашъю цар цехо.

...«Кулгалхошта, болх бела нака карагIдаьинарий мах беш, — аьнна «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо товбарах» болча КПСС ЦК соцам тIа, — производственни планаш кхоачашъеча карагIдаьинараш меттел, теркама лаца деза коллектива дисциплина мел дика я, цун морально-политически хьал мишта да».

Веэткъа итт гаргга саг ва Мамаева цеха болх беш. Цу коллектива дог а, керттера низ а ба иъаьна, балха опыт йола болхлой. Царех цаI ва Мамаев ше а. Шоай цехо болх бераш керттерча даькъе селхан училищера балхка нагIрхой хилар кхета а деш, Мовлада даим шийгара хьоних тел балха тIа а оалача дешаца а. Цуна чIоагIе хьашт долаш къамаьл тоссаду моллагIча болхлочун. ХIана аьлча, КПСС горкома бюро а, завода парткома а член хиларца Мамаевна дика дова шоай предприяте меттел, ерригача города а вахар, сагатонаш, эшараш. Цунах лаьца къамаьл дезараш кIеаита хилад болхлошта юкъе. Уж къамаьлаш болхлошна хьакхкашта ше деш Мамаева довзийт города промышленносте этта хьал, ха дикагIа хилийтара йоакхо еш городской партийни организаце болхлой класса хьалхашка увттаду декхар. Цул совгIа, болхлошца къамаьлаш деш Мамаевна дова болхлой хьашташ а, цар сагатагIа йола уйлаш а. Цо уж дешаш увттаду предприяте а города а партийни организацена хьалхашка.

Нахаца индивидуальни беседаш ял совгIа, бетта-бетта шоазза болхлошта хьалхашка политически а, производственни а, культурни а, миштта кхача а темаех беседаш, докладаш ю пропагандиста Мамаева. Шоаш сагна волча, цIенха а харц дош ардоацача коммуниста, болхлочун къамаьлага даим хьашт долаш ладугI мегсане а. Цудухьа юха ца къахкаш шоаи дег чу къувлар нуиха дIадовзийт цар.

Бородин Александр Андреевич — отделене начальник — слесарий балха тIехьожам лоаттабер ва. Цо укх тайпара эйцар Мовлад:

— Аз тамаш ва, чIоагIа хьинар долаш саг ва Мамаев. МоллагIча, план кхоачаш ца яра ухерам болаш эттача хьалох кIалхара йоаних цо цех а коллектив а. Иа шоашна хилча шоай нийсах, говзалех бIубеннагIа хул цеха болхлой. Нах балха тIа кхотбе, балха яьха безам тIабахийта хови саг ва из. Сона чIоагIа эттa да цуна болх бе я къамаьл де а. Аз цуна сина балха наряд мишта кхоачашъяй хьажа ца везаш, дикал лаьха йолаш хул. Мамаевна хац болх во бе, цун сахьетамо а партийни декхаро а лаьдбу цун производстевх бола бехктокхам.

Ишта Мовладах тешам бенна къамаьл дир цеха начальника декхараш кхоачашдеш волча Горетов Геннадий Павловича я. Дукха ха я цу шийна ихьана болх бу а вIашши бовза а.

— ХIара шера дукха кагий нах мехкарий боагIа тхо долча болх бе, — аьлар цо. — Уж ба училища яьккха баьнна къона машинисташ, слесараш, аппаратчикаш. Юкъара культурни боарам а профессиональни кийчо а лакха хилар бахьан ловш цар сиха караерзаю шоай говзал. Цхьабакъда алхха болх кхоачашбер хинна мича Iа тахана саг. ЧIоагIа лоархIаме да шийн говзал къамаьрша дIалуш предприятех, коллективах дог лазаш, цун сий лакха ледадеш къахьега ма Iомавир. Когирхошта уж оамалаш Iомаеча дика накъавоал Мамаев.

Мамаевца даим уллув волаш болх бу лаккхача разряда слесара Дементьев Михаил Дмитриевича. ДукхагIча дакъе цу шиннена тIалатт газ экхара кхераме мел йолча оборудоване участкаш. Итташ шерашка цхьане болх беш, цхьаь вIашин юхте бахаш бола уж, чIоагIа тIеро ба шоайла. ХIапа дукха болх ба цар. Установка колонна эксплуатаце дIаяла кийчъеш ба уж.

С. ШАДИЕВ.

СУРТА ТIА: слесарий бригадир М. Мамаев.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ОАСАРЦА–КЪОВСАМ

Донкха ае ду оасаро юрта боахама. Цо хий а кхача а дIабоахит культурни баьцовгIашкара, царна Iи ду. Оасаро юхадетт культурни баьцовгIа лаьхьялар а тоаллар а, локбу хьувкъам. Хоша да цхьан ярий хорсамо (оасар да из а) маьккха мергIилгочул шозза дукхагIа хий чувцаш хилар. Оасаро ду эулам нихай тIа дукха-кIеанга хиларга, хIаьта иштта арахьарча гома факторех пайда эцача цунием культурни баьцовгIанаи юкъе нийслуча гIулакхашка хьожиа хул. Иштта, нагахьа санна цхьан квадратни метра тIа теххача горчана 11 мергIилг куле гурахьа дуча кIии хьувкъам 28 — 30 процент лохбала тарлу.

Дайча лоархIаметIа, масала, кхай тIарча бодяка 38 центнера боараме баьццара масса хьахилийтара лаьттан чура хьоя, хIара гектара тIара 31,2 центнер йолаш кIа с 200 центнера лоархIаме шекара свеклаш кхеяра эшачул шозза дукхагIа вещесташ. Цу оасара баьцо лаьттан чура дIаэза кхачан вещесташ юхаметтаоттаяра гектар долча лаьтта 11 центнер совгIа минеральни удобренеш яхка еза.

Оасара баьцаш бахьан долаш эшалу хьувкъам 25, кхьметтел 40 процентага а кхоач.

Оасара баьцашта юкъе я сагни хьайбаштеи зенке йола баьцаш а. Иштта, полинолийни яха амбрози дукхха тIайоалача моттигашка бахача нака аллергически лазараш хул. Дохьаж доаллача оасара баьцовгIаша хьайбай продукташ телхаю, хIаьта хьайбаш цамогаш ду, кхьметтел уж баьцаш йиаь доахан довш моттигаш а нийслу. Цхьа тонн енъа вещесташ яллал йола амбрози (карантин оттаеш йола оасара буц) кхай тIа хьатIаьльча, цо дIаоарда лаьттанцара 950 тонн хий, вешта аьлча кIиаочул — шозза, хьалкIашчул — кхозза, сортовул диазза дукхагIа. Цунна-м хий ийша мича Iа. Квадратни метра 20 мергIилг кхоачаш листа из хьатIаьльча цо хIара гектара тIара дIаоз 135 килограмм азот, 40 килограмм фосфор, 137 килограмм калий — кIиiвочул шозза-диазза дукхагIа.

Оасара баьццашца къовсам лоаттабара даькъе дикка балхаш даьд районе. Химически хьисапе оасар даьд 11000 гектара тIарча гурахьа дIадийна хиннача ялаташта, 3905 гектара тIарча хьажаIашта. Сол йийнача кхашка дукхьаьлла тессай трефлан оалаш йола керда гербицид. ХIаьта эффективность Iалаьмате дика а я, сол тIайола кхаш цIена да оасарах.

Пхи эзар гектар гаргга комсий бешалаш я районе. Царга лоалац гербицидаш, хIаьта цо дикка юхо а детт районе химически средствашца оасар дара гIулакх. Амма хьал ишта нийсденна доллашехьа «Советский», «Кавказ», Ахриев ГIапура цIерагIча, «Ингушский», «Луч» яхача кхыча комсий совхозашка хIатий культураш дIайийнача дерригача лаьттан тIа ханнахьа а дика а химически оасар дир.

ХIаьта керда хьаьча совхозашка: СССР Конституце цIерагIча, «Ачалуки» яхача — химически оасар тIехьа а дир, во а дир. Шеко йоацаш дар укхаза халонаш нийсъенна хилар. Уж совхозаш вIашагIъехкар 1979 шера апрель бошш, техника яцар кхоачамболлаш, дукха ха ьыкхар цар керттера агрономаш боацаш а.

Оасара баьццацара къовсам чIоагIбара, ерригача республике а санна. 25 июне дена 25 июле кхаччалца йола ха чулоацаш цу балхий месячник кхайкадир районе. Цо юкъеоасар районера промышленни а юрта боахама а предприятеи коллективаш оасарцарча къовсама. Цхьабакъда, хIанз а дукха дисад де дезараш. Дукхача моттигашка хIанз а эсала латт оасарцара къовсам, къаьстта амбрози санна йолча карантийни оасара баьцашта духьала.

Укх тайпара да хIанз районе латта хьал.

«Малгобекский» яхача комсий совхозера комсаш керттерча дакъе, оасарах цIена я. Цхьабакъда 40 гектар йолча цин участка тIара яраш оасар докха яр. Уж оасар ца деш йисара бехке «Малгобекнефть» НГДУ я. хIана аьлча, цо мехкадьтта а довлаш дола хий чуухийт цу участкашка массехк оагIорахьара. Цу тайпара колд латта беш воча хьала тIа а оасар де йиш йоацаш а яр. Цул толашагIа дацар укх шера бIаьсти комсаш дIаегIача 122 гектар йолча участке лаьтта гIулакх а. Царех 50 гектар оасар тIадьына бIеха яр. Из участок цIенъяра укхаза цхьадола балхаш даьдале а. Кховатта гаргга саг вар цига цхьан цийнахьа шозлагIа оасар деш.

Дукха йоархI яр тIаьхьна Алханчуртски хий дехкача канала йистошка а. Канала территоре цхьадолча даькъа тIа йоархI дIаьнккхай, юхейисар дIайоакхаш а боахк, цхьабакъда геттара эсала лел из болх.

Во дар М. Горьке цIерагIча совхоза комсий бешамашка хинна хьал а. Каналаца Iолдача комсий плантацей йистош лакха йоархIаш а яьнна яр. Къаьстта дукха яр уж хьун оасай йистошка.

«Луч» яха совхоз. МТФ территоре тIеи цунна гонахьеи гуш яр лакха йоархIаш. ХIаьта хьойбаш латтача гIишлошта гонахьа дика «хьийлъаяр» амбрози яха карантинни оасаро буц. Лекха тIаьнна йоархI яйра сона керттерча хьатто а цуна юххерча кхай тIарча стане а. ТIаьнна гаьнаш миссел лакха хIана яц аьнна йола йоккха йоархI йолаш яр цин гектар совгIа хила мегаш хинна комсий беш а. ХIаьта совхоза комсий беш лертIа кулг техка яр.

«Советский» совхоз. Укхаза хоадамболлаш дола балхаш даьд оасар дIадаьккхара. Комсий плантацеш оасарех цIена яр, цу тIа а цхьа оасар даьчул тIехьагIа юха тIадаьнна оасар дIадоаккхаш боахк цар нах.

Цхьабакъда массехк участок а районе территоре тIа из къовсам вIалла ца лоаттабеш а геттара эсала лоаттабеш. Город МагIалбика территоре тIара керттерча почтана тIехьашкахьара сиверик ВГПЗ яхача завода доалахьа лоархIаш я. Укхаза арайоал УЖКХС кхо-йиъ кхалсаг, мангалаш а яйц, амма кIезига хIама карагIдоал царна. Из участок (сиверик) теркалъеш бац ВГПЗ кулгалхой (директор И. В. Максимов). Амброзе кхайлаьнккхай участок.

Дукха моттигаш я амброзе хьалийкъа № 4 йолча интерната территоре тIа а.

ХIара шера йоархIаша къайла а лькке латташ хул «Малгобекский» совхоза СТФ-ги МТФ-ги. Цар теркал а яц критика моллагIчо йича а.

Полаш я предприятейи организацейи кулгалхой къахьегама коллективаши бака нахи город а юрт а санитарни хьалаша тIадеххача тайпара цIена лоаттаелга Iалашдара оарцагIбахилга тIадуллаш йола халкъа депутатий городской Совета исполкома решени. Города участкаш йоккхача къахьегама коллективашта дIахьожайъй. Цхьабакъда из решени кхоачашъеш яц. Месячник чаккхьенад. Амма амбрози санна йола карантинни йоархI городе а юрташка а дукхача моттигашка ди тIехьа совйолаш йоагIа. Из ишта хилийта йиш яц.

У. ФАРГИЕВ.

Малгобекски района баьцовгIаш лорарга станце начальник.

Доазол дехьара

Калейдоскоп

ШИ ЭЗАР САГА ТIЕХКИЙ ГОМАШ

Сенсационни хIама корадаьд Эстремадура исторически областерча Лерена яхача испански эIаммигача моттигерча Грендландски даьла наьна цIенна реставрационни балхаш деш. Киназа майдана кIалхарча галереерен хIаьта шитта храма цхьан гIалийна кIалхарен ши эзар сага тIехкий гомаш корадаьд. Эксперташа лерхI уж тIехнаш XIII бIаьшеренгаро XVII бIаьшеренга кхаччалца йолча хана Iайнай аьнна.

Хетараш геттара дукха да. Цхьабараша йоах, кораль тIехкаш эпидемех байнача наьха я. Воихарна хетачох, селла них боера бахьан уж дукхха боабаь хилар да, цуна тешал ду цу чура кораьлча янзаш дара инструменташа а. Ховш да, юкъерча бIаьшеренашка Лерене болх беш инквизиторий суд хинна хилар. Духхьал укхаза хьалкхувлаш хиннай ерригача Эстремадурера меттел Ламанчера а «нийса боацараш», «дына тIехьара баьинараш». Городалга юккъарча майда тIа боагбеш кийнаб инквизице Iазап тIаоттадьраш.

Цхьабакъда, «Монд» яхача парижски газето хоам беча тайпара, специалисташ сиалуш бац хьалда йола выводаш яра. Алхха цхьан сато хоадалъй Лерена пренеш: туристаш Iаламато дукха ухаргба аьнна хеташ, города мэро музей хъаелла лаьрхIад укхала.

(АПН).

ЭСАЛА КЪУИ

Рекордаш тайп-тайпара хул. Цхьаболча рекордсмений цIераш массанешта йоьхаш я, [illegible] дIабовзийта ца хула тIехьадаьккха тIергаш хул. Дукхьал царна юкъе лархIа везаш ва Оттавера централни почтамт цIекъаь ихо духамхо а. Канада исторе чухь рекордии лархIа езаш йола царга кхаьча фос, Iаьдалий дансех яхча а, маьхе хIамаш а, доагув а, маьхе кавхатам а лаьрхIача пхе миллиона гаро ялх миллиона га кхоачаш хиннай. Амма ца дац администраци цецъаьнкхар. «Уж лийцинаб кандитерске нийсденна бераш санна, — аьлар къуйх почтамта викало. — Ахчей маьхаленашна цига иттазза дукхагIа ма ярий».

(АПН).

ЛЕЙК-ПЛЭСИДА «СЮРПРИЗАШ»

Хайнад, Лейк-Плэсида яхача американски города (штат Нью-Йорк) Iай хургдола Олимпиада 80 чакхдаьлча ерригa олимпийски юрт набахтена дIалургхилар. Цу факто хIаинзехьа кIезига проблемаш оттаьяц. Дукха за йоацаш «Олимпишес фойер» яхача журнало яздаьча бесса, ФРГ Къамаи олимпийски комитета президента Вилли Дауме белгалдаьккхар эггара хьалха цу тайпарча «юрте» бахача спортсменашта эшаш йоаца психологически тIехьале йита тарлуш а, хIаьта из цар довзарех хьахуларашта Iаткъа меташ а хилар.

Цига хургболча шоазткъе итт эзар саг юкъехургволча болельщикех туристех дийнача, уж а дIахо тела безам ба. «Казенни цIен» хьисапера юрт Ловзараш вIаштIехьдаьхарий цаI мара йоаца сюрприз ца хиларах. Хьаьший Олимпиада хургйолча городе совцабертбац, автобусашца укхаза хьахкуларгба. Масала, ткъо эзар болельщик соцаргволча Албенерен Беннингтонерен Лейк-Плэсиде шин сахьата бийла никъ ба. Цул совгIа, массехк итташ эзараш бола хьыший бахаргболча моттигашка бронь еннай оргкомитето Монреале.

Ю. ШПАКОВ. (АПН).

Японе — атомни бомбаш чуеттарах тIаехаьча Iазап лайнача дунен тIа алхха ше цаI мара боацача мехка — къахьегамхоша къовсам лоаттабу дунен тIа чIоагIа машар оттабер духьа. Машара тIехьалаттараша ядерни герз геттара дехилга, японски правительства ядерни йоаца кхо принцип кхоачашъелга — ядерни герз хьа ца делга, доалахьа ца кулийталга, арахьара чу ца даьхилга — дIадехаш тайп-тайпара митингаш, демонстрацеш, маршаш хул мехка, кулгаш язду. Иштта дIадех цар мехка 300 эзар сагага дIакхоьчаш болча Хиросимен Нагасакен Iазап тIаэттараште дизза накъостал делга а.

СУРТА ТIА: Токиора Хиросиме кхаччалца марш еча хана японски машаре тIехьалаттараш.

Джапан — ТАСС сурт.

ИРАНА ДОТТАГIИЙИ МОАСТАГIИЙИ

Иране латташ да чоалхане, вегадекка хьалаш. Цу мехкара ухача хоамаша дагайохийт дукхха дуьз-духьа йола хIамилгаш чуйола калейдоскоп. Iаьдал фактически Тегеранен Кумон дийкъа да мехка. Столице формально Мехди Базарган керте латтача хана йолча правительствана бе доал из, цхьабакъда эггара лоархIамегIа йола решенеш тIайдю дыно еза лоархIача городе Куме Исламски революционни совето, дукхагIа цуна керте латтача — Хомейне. Алхха тIеххьарча деношка кабинета дукхагIа бола членаш отставке бехара кхерам эттача маре вIаштIехьдаьннадац Базаргана дына керте латташа правительствана реорганизаци яра даькъе бата ваха. Цуна юкъе вахаи эггара лоархIамегIара министерстваш шоай тIахьожама кIал оттаь Исламски революционни совета массехк член. Хеташ да, цу гIулакхо, ши Iаьдал хургдоаца хьал ца оттадой а, дына а граждански а Iаьдалашта гIо дергда болх дикагIа вIаши барт болаш бе а мехка хьалхашка латта хаьдда проблемаш къестае ладаьла а дынна.

Цуша цхьана сиха дIахо додаш латт политически низаш прогрессаи демократеген тIехьа бараша а реакцен революце моастагIиинизашта а декъадалар. Исламски фразеологега говза манипуляци а еш, тIеххьардираш гIерт консервативни дына дейтелаша Иране чоалхане хьолаш оттарах бола бехк дIатIабилла гIерта аьрдехьара низаш хIалакде.

Сошаш дац революце моастагIаша мехка доазонел дехьа лаладу тийша балхаш а. Хоамаш ух, байдда дIабахача виралашта Овейсенеи Пализбанаи, хIаьта митта хьалха США шаха посол хиннача Захедени диверсеши провокацеши елга вIаштIехьдаккхара дукха ахча дениа дола яхаш. США Къамаи кхерамален совето царара дьнна тIема-политически позицеш Иране юхаметтаоттанра программа чIоагIаь хиларах йола сведенеш а кхаьчай. «Ал Дунья» яхача ливански газето яздеча тайпара, Ирена хьалхашка латта экономически халонаш викъье а дына-политически баьтча сий доаде а гIерташ я США.

Шеко йоацаш да цхьаькха а. США спецслужбаш ерригача Иране хьахинна антиамерикански уйлаш талгIеш тIехьашкакъа юхалостае, Советски Союзагахьа хьовзае гIерташ хилар. Сатийна йоацача ирански атмосфере царна корабоагIа шоай мукъагIа дале а е ца боалач дале а шоашта тIехьабуалаш бола цхьоагIонхой.

СССР варесах деш дола доттагIал тIехьа доаца къамаьлаш ца социйташ ва правительства официальни викал Садек Табатабаи. Белуджистан яхача провинце беспорядкаш хьоаяра, ше дувцар бакъхилео хьахьокхара довзадеш цхьаькха хIама а доацаш. Советски Союз бехке яргара экономически сферега ваьлиав из. Иранера СССР хьаухача газех тела мах «нийса» бац аьнна хьа а кхайкадаь.

ЧIоагIа юатехар мехка 1958 шера США-ца аь хинна соглашени, 1921 шера кулгаш яздаь советско-ирански договори цхьатарра лархIа гIерташ хинна цхьабола дезделаш, 60 шу гаргга ха я ленински принципий кIийлен тIа латта из договорш мехка юкъарча дикага доалахой гIулакхий лард а хинна латташ дода.

Ирански революце хьакъехьа Советски Союзо лаьца хиннача позице лакха мах а бь, «Иран Эмруз» яхача политически группа лидерех цаI волча Джавад Садеге заявлени йир:

«Вай революци хьаллацара кIезигача лоархIаме хилавар Ирана мукъаленен территориальни бIарччалонен тIаккхувда дага хиннарашта цIаькка а хоадамболлаш духьала этта 1921 шера советско-ирански договор. Тхо тIехьа да вай халкъа вихара чIоагIа лоархIаме дола из документ толха ца дара, хIаьта моллагIча тайпара гIийрта а шахски режимо кулг яздаьча США-царгей кхыча империалистически державашцарчен цхьатаррача боьзоний ларда тIа йоацача мехк байхача соглашенеша нийса ца лархIарга ма могга духьал а да».

Садеге предложени йир Ирангахь халкъа шийна доттагIа мала а моастагIа мала а ха гIо дара советско-ирански договора текст ерригача наха дIайовзийта аьнна.

ДIаьннача паччахьа правительство Персеца даь договораш, трактаташ, конвенцеш, соглашенеш йохаргарей российски капитала доллахьа хинна боахам бийха ирански халкъа дIабаларгарен дека. Ирана чурча гIулакхашта юкъе ца гIертилга чIоагIдарга кхаччалца йола ерригa 28 статья цхьан советско-ирански договора хIаманна тIаерзаь я — ирански халкъ «шийна мукъатIа гIулакхаш тоадеина, шийна дерригача рузкъана карагIа доал де торо йолаш хилийтара». Дынах тешара гIулакха шийна лоIам хила безара принципаш ларде а лувцаш, договора статьяех цхьанне тIа заявлени яй православни кинаэо ислама мехкашка чакхдаьха миссионерски дына гIулакхаш дIахо ледадергдоацаш социдарах.

ЦхьалагIчен ялхлагIчен статьяша гаранти лу шинна а мехка кхерамзленнен бIарччалаи. Цу шинне а цхьаннена хьалхашка шоллагIчо эшаш декхараш тIайийцад мехках хIаране доазошта, хьашташа с кхераизлениа зенне дола моллагIча кхоалагIча паччахьалкхен бIу е герзашцара низаш шоай территоре тIа ца довлийта.

Цу статьяша дIахойтар дукхаза Ирана тIагIийртача дунен реакцега цунцара гIулакхаш боарамагIа хила дезилга, хIаьта лоаллахарча мехка бIарччала йола гаранти а яр. Договора дерригача исторе чухь 6-гIа статья гIулакхашта юкъеенай дунен шоллагIа тIом хиннача хана цхьа. Советски бIу къулбехьен Иране кхачаро союзни державай тыла кхерамале чIоагIъяь ца Iеш, нохайир Иран дIалаца лаьрхIа хиннача Гитлера планаш а. Ирана чурча гIулакхашта юкъе гIерташ ца хилар тешаме хьахьокхаш дола хIама дар цу шерашка Ирански халкъо хIана ше хьекха дIаьккха монархи йисар.

Дизза кхетадеш да, Ирана общественносто наха гоама хинна режим тIеххьарча минуташка кхаччалца хьалкхаьбача ВIашагIкхийттача Штаташцара соглашени йоаха тIагIертта дIа хIана дех.

Владимир НАКАРЯКОВ. (АПН).

Социалистически мехкашкара хоамаш

ВОКХАРАШХА ШАШИ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ

Шумене яхача болгарски городерча «Мадара» яхача моссьаш кхухье автомобилаш еча заводо укх шера ши эзар гаргга машина арайоцаргъа.

НРБ автомобильни промышленноста тIа-тIа локкхлуш латт кхыча социалистически мехкий предприятешцарча кооперацe лоархIам. Масала, «Мадара» яхача завода продукцех яхнел совгIа яр ЧССР-еца цхьана хьаеш я. Болгарски автомобилаш ераша дийхха букаьмаш оттадаьд Горьковски автомобильни заводаца. Шин предприяте коллективаша опыт вIаши йоейийт, производстве торонех дикагIа пайда эца, балха прогрессивни методаш юкъехкувла гIерт. Болгаре, Советски Союза, Чехословаке автомобилаш заьвараца вIаши цхьана леладеча гIулакхий тIеххьара масал да «Мадара-401» яхача моссьаш кхуьвча автомобилий керда тайпа арахеце доладар, геттаре чIоагIача болатах пайда а эцаш.

Шуменски предприяте автомобильни доаьош дIаккхуьйт Советски Союзеи Чехословакеи, ГДР-еи Вьетнамеи, Венгреи Кубеи.

(АПН).

СТОЛИЦА КЪОНЯУ

Укх "тIеххьарча" цин шера Монголе чаккйоаккхергья «Столицах хьокхеме город ергья вайх» яха лаьрхIа программа. Цо де перзIар — къоне зданеш тоедар, дукхагIа гаьнаши эизаши дIадогIар. Улан-Баторе, масала, дIайогIаргья 100 эзар совгIа ган кIотарги. ДукхагIа леларгья автобусаш, тоадергда наькъаш. Укх шера столице бахача наха общественни хьисапе 20 миллион тугрика маьха белхаш дергда. Шоай къахьегам цар хетабу 1981 шера июле дездергдолча МНР 60 шу дизара.

(АПН).

ТРАНСПОРТ ДЕГIАЙР

Укх шера 311 миллион бесе дIадохийтаргда Кубе транспорт дегIайоалаерга. Городий наькъашка ераргъа 600 керда автобус, вечалинешна кхоачаргъа «ИЛ-62» яха керда самолеты «ЯК-40» яха кхо самолети. Машиннакъаьцна болх беш хургба керда 15 локомотиви 475 вагони, торгови флота кхо кема тIаккхетаргда. Машинни парк 613 моссьаш дIаккхуьйча автомобилацца ялсамъяргья.

Республике дукха йоакхо ю наькъаш дахкара. Укх шера бола бе болалургба поездаш сиха леларгйола 287 километр бIаьха машинника.

СИХАЧА БОЛАРЦА

Доккхаьча диллача Венгре шоллагIа лоархIача Тиса яхача хи тIа хьалъеш латт «Тиса-II» яха плотина, цо дукхача каналашка гIолле хий лургда эзараш йолча махка кооперативашта.

Ер шу йоккъел латтадавад Венгре. Май бетта дена 30 градусал кIозигагIа йоацаш йIоазал лаьттай. Масала, дIаахана бIаьсти Iаьржа хий деначе Хайду-Бихар яхача районе май бетте дена 10 миллиметр мара догIа дийлхадеш. Йоккъел оттар бахьан даеш Тиса тIа хьалъеш латта плотина сихагIа йистеяккха лаьрхIад.

Из бола бе йолалургйола ди гергахоачеда гIерташ лийнаре къахьегаш дукха кагирхой ба укхаза.

(АПН).

ХИ ТIА ГIОЛЛА НИКЪ БАР

Хи тIа гIолла никъ бар — Германски Демократически Республике бахача нека салоIача хене чIоагIа хьаштдолаш вIама да. ДIадахача шера хин флото гIулекх дир барзI миллион сага. Алхха Берлине гонехьа гIолла экскурсеш йир 2,4 миллион сага.

ГДР пассажирски хин флот 190 кемах латт. Укх тIехьарча хано керде дика кемаш юкъедакъад цуна. КIоарга доацача, масала, хьалха карьераш хиннача даьча Iамошка гIолла лела йиш йолаш да уж.

(АПН).

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМА ИРЛУШ ЛАТТ

Энергетически проблема ирлуш латт Малхбузехьа. ДIаухийта воеча доагор юхаэзар дукьа хаьдда доазув оттадаьд США, ФРГ, Японе, [illegible] хьалха. МIаьхха аргIа а елла сахьаташ доахаш бензоколонкашта гонахьа латт автомобилаш.

Энергеца Iалашбелга низкъаIагIа хилара гIо лу мехкадьтта тIаккхуьнаргея дIахехилгея шоай бе деллача, бензина хаддаза маьхаш IоттIадеттача малхбузехьарча мехкадьтта монополеша лелаеча спекулятивни кхловналаша а.

СУРТА ТIА: бензозаправочни станцешка латтача ку Iаьхача аргIа хьахьокх, энергетически кризис Америка ВIашагIкхийттача Штаташка цхьатарра дIаьлархила хилар.

ТАСС фотохроника.

Специалиста хьехамаш

Дешара ганз йовза кийчде бераш

1-ча сентябре эггара хьалха деша доллача берашта фу ноякъостал эш ха а цу бехктонкаме гIулакхага уж мишта кийчбе беза а ха деза дашта-новшопта. Нагахь санна берий эггара хьалхара школашара безам тIехьа тIайоагIача хана чIоагIлой, тIаккха ио школа хьехархоша шоай декхар дика кхоачашделга да. Школе дода бер дешара дика кийчдара Iалашо яр, школе из безаме тIаэцар бехктонкаме гIулакхаш да.

Эггара хьалхарча деношка бераш Iалаьмате дика деша дага хул, дукхьал нхьа пхиаш мара ца йоахеш Цхьабакъда, пхьа ха льлча (четверть е вх шу) гучадоал, дукхачарна школера программа низнъале йолте, массана а цунах дика кхеташ ца хилар.

ХIанад из мишта? Эггара хьалхарча деношка айденна, гIоздаьнна берий дог матар хIана дода, фу хиннад? Цхьаволчоа хац бокъонда доагIаш дола доаша укоп лала шийна хьалхашка оттадаьча хаттара, вокхачна хьехархочо урокe дийпар дагалаца, кхетаде магаш, хIаьте кхоалагIа вар хьехархочо дувцачунга ла ца дуагIаш харцахьа аьлле хьуйлаш хул, мишта ххы бахьанаш а ла цу гIулакхашта.

Бакъда, цу даькъе дукхагIа долча кхоачамбоацарех бор лораде йиш хургьяр, нагахьа санна дашта-новшоша шоай деша чаха леза бер лерттIа Iомадаьдаларе, школе ниислуча хIамаех цар уж дIахкхетабаьйаларе. Цу гIулаккех пIагIа дика дIакхеталь бераш эггара хьалхарча деношка деша дика дешаш, массадола хIама довзаш, кхетадеш хул. Укхаза ала доагIа, цу вIамигача берашта эггара чIоагIагIа эшар — теркам болаш хила уж кхетадар. Деша а дагарде а бераш Iомаде деза деша дахалехьа. Деша а дагарде а хал дика да, цхьабакъда, из хийнал аьиле тоъам хилац. Массадолча хIамах теркам болаш, лостам бовзаш, дукхагIа доаза бепам болаш бер Iомадеш, дIакхетадеш атмосфера хила еза цIагIа. Цу гIулакхашта дашта-новшоша теркам чIоагIагIа тIа мел бохийт, бер кхетам, теркам чIоагIагIа болаш хьалхухургда. МоллагIа а беро деш дола пхьа хIама: сурт дулаилга дале а е кхыдола хIама деш хуле а, цу гIулакхах из бер ца доакхаш, ше хьалаьна гIулакх цунго кхоачашдайташ Iомаде деза. Нагахьа санна топпарах дахчах хIама е гIорташ хуле — из дика да, цу гIулакхех а даха метаргдац бераш. хIана аьлча цу гIулакхаша кулгашта эшаш йола тренировна лу, вахаро ниислуча дукхачна хIамаех бер дIакхетаду.

Теркам бе беза беро къамаьл мишта ду, цун къамаьле фу кхоачамбоацараш ца ховш. Къамаьла бераш шаьра хургдолаш царца дукхагIа хабараш дувца деза, цун ловзаш, кинога, телевизорага хьожаш дайначох хетта деза, хьадувцийта деза. Берашта Iалаьмате хоза хет шоашта бокхагIтар хозаш киншкаш дешаш хиача. Iалаьмате дика дар хIара денна дьша-новшоша царна уж книжкаш дешаш хилча, дийшар царга юхадувцийташ хилча.

Школе даха бер кийчдеча хана лоархIаме да цу бера эрсий мотт Iомабар, цу мотта оазех из дика кхетадар. Бераша уж оазаш дикагIа Iомаергья, нагахьа санна, хIара денна царца тайп-тайпара ловзаргаш деш хуле, дийнахьа 30—40 дош царна довзийташ хуле. Нагахьа санна бер цхьацпадола алапаш хьаала ца могаш хуле, дукхагIа уж алапаш юкъе дола дешаш дувца а Iомаде а деза бера. Дипала йиш яц дагар делга а. Цу гIулакха лаьрхIа берашна чоалхаме доаца задачкаш де деза. Уж задачкаш берашта дезаш а хул.

Деша доллаш долча бера шийх цIи, тайпах цIи, масса шу даьннад, даь а наьне а цIераш, цао мичахьа болх бу, шоай цIагIара адрес довзаш, легIа мальжечий цIераш яха хоергдолаш Iомаде деза. Царна ха деза «аьттехьа», «аьрдехьа», «IуйрийнаI», «сайрийна», «бийсанца», «дукха», «кIеззига», «лохага», «лакха», нхьдолча дешай маIанаш. Ховш хила беза 5—6 гаьн, оза, хьайба цIераш яхи.

Деша даха бер кийчдеш ха деза бераш кхетамца кхетадара цхьаккха хIама а лоадам боацаш да аьнна дита йиш йоацалга. Бер Iомаде деза бокхачийчага ладувгIа, пар ихар де. Школе из лоархIаме гIулакх да. Классе иттеш бераш да. Нагахьа санна бер вокхагIчо (хьехархочо) ялачунга ладувгIа Iомалаьдебо, хьехархочо дувцачох лаьца берешна телача жопашка ладувгIа хоергдаш цунна. Уж тайпа массехи бер классе ниислой, уж дIакхетаде, дувцачоа цаь теркам тIабохийта гIерташ юха а юха а хьехархочуи дувцаш дилаерга, хIаьта цу гIулакхаша сопитача класса новкъарло ергья.

Лакха говзал, опыт йолча хьехархоша сагота алац: эггара хьалха бер дика деша а дагарде а ховш дац аьнна, нагахьа санна, ладувгIа ховш, шийга ихар де нийча долаш, хIама довзаш, кхетадара тIакхуэш из бер хуле. Деша а дагарде а из Iомалургда, хIаьта тIехьа тIайоагIача хана биэам болаш дешаш а хурга, хIаьта вайна ма харра, юххьанцарча классашка Iомабаь кхетам тIехьагIа хургдолча дешара лард я.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

МОСКВА. СССР-ей ГДР-ей специалисташи цхьана болх берах хьалхара бытовой химе товараш хьадара даькъе цхьаиа кхаьхьета лаьрхIа йола «Домохим» яха дукен халкъашта юкъера экономически объединени. Цун членаши я советски оагIонгахьар — «Союзбытхим», ГДР оагIонгахьар — «Лентхеми» яха халкъа предприятей объединени. Цу организаце кертера дархIар — бытовой химе тIехдиэча товараша СССР-ей ГДР-ей бака нах база Iалашбе. Шин мехка предприятеш уж деррига товараш аратед кхьаьа кийчъьача рецептурагIеи технологеIея.

Шин шу хьалхагIа Москвей Берлиней хьайийлай «Бытовая химия» яха специализированни тикаш.

СУРТА ТIА: «Бытовая химия» яхача тика хьалхашка.

В. КОШЕВОЙ сурт. ТАСС фотохроника.

СТУДЕНТАШ — КХАЙ ТIА

Грозненски района «Юбилейный» яхача агрепмо-промышленни комплекса кхаьшкек консерви заводе болх беш ба Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете, Грозненски политехническа техникуме, педагогически училище деша багIа кагий нахи мехкарийи. Берригта а 460 саг ва уж.

Цар лагера цIи я «Доттагiал». Из улл хозача моттигie: хьун йисте, улув гIолла Шолж я додаш. Студенташ чубаха цIенош керда, тахалярча формагIа хьалдаь да. Кагирхошта тIа-кIал дулар, метеш, гIандаш, истолаш — долла хIама керда да цига. Раьза ба кагий нахи мехкарийи комплекса кулгалхоша шоай еча йоаххоина, шоаш болча уж хаст-хаста бокгIаш хилара. Бакъда, дехкарийла а болаш бисац церна хьалхашка кагирхой а.

Бутт тарта ха мара яц цар комплексе болх бу. Цу юкъа дика хьахьегаа бахьан долеш шина а своднн отряда — хIаранена — 1000 сом премиа хьокаьй.

Университета студенташа шин сменагIа болх бу консерви заводе, хIаьта училищаи техникумеи дешархоша — кхашка. Цу шина а моттиге цар шоай бахха норма 130—140 процент кхоачашъю.

Къаьстта болх дика бу институтерча Томин Володяси Висаргов Салаудеи кулгалдеча «Олимпия-79», «Юность-79» яхача отрядаша, иштта, Абубакаров ВахIидаи Дзайтов Iумари командираш болча училищаи техникумеи «Ровесник», «Перпетуум-мобиле» яхача отрядаша а.

Пайдане дIахьу кагирхоша шоай мукъа ха а. Лагере хиннай КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах бола» соцам бувцаш йола комсомольски собрани. ХIаьта уж берригаш а, пхьа ваттахьчуннгара дIайийкхача, комсомольцаш ба. Цига белгалдаьхар дIахо йодача хана кагирхоша бербола кхетаме болх тоабара де дезараш.

Студенташа кийч а ях шоай лагере йийшай ловльоста Л. И. Брежнева книжкех йола лекцеш. Барзиев Бийсолта йийшар «ЗIамигача лаьттах» лаьца лекци. Сайдулаева Раис — «Юхадийладарах», Шевченко Галис — «Целина» яхачох.

Царел совгIа, лагере йийшай «Театри кинох вай вахаре», «Вай хапара музыка» яха лекцеш. Уж йийшар студенткаша Сайдулаева Раиса Аронова Марияса.

Лагере болх беш я художественни самодеятельноста коллектив. Цо уттаду концерташ, драматически сценкаш, халхарий сайренаш, литературни викторинаш ю.

15 июле лагерь хьаллара хетадаь доккха концерт хилар. Цига хьашалгIа баьхнабар Шолже яхача юртара нах, комплексера болхлой, Фусамдаьшин хьашашех цхьана илеш даьхар, халхараш дир. Саяьердаме дIадихьар ди.

Лагере хиннай гоьахьарча совхозашка бола студенташ а боагIаш йоккха фестиваль. Цига баьхабар «Заря», «Гардалинский», «Московский», «Аргунский», «Родина» яхача совхозашка болх беш бола кагирхой.

Кагирхошта оттаяь я йоккха телевизор, радиоприемник, ловза биллиард, шашкаш, шахматаш. Студенташ ловз футболах, волейболах, кхыйола спортивни яхьаш лелаю.

Кагирхоша болх барга а салаIарга а дика хьож сводни отряди командираш Ахмадов Сайлуди, Мидалов Насруди, комиссараш Баранев Бийсолта, Желтухина Оля.

Дика а пайдане а дIахьу кагирхоша шоай ахнапаьо ха.

Ю. ЮСУПОВ.

ИДЕЙНИ БОЛХ ЛАКХБАР — ХIАРАНЕ ДЕКХАР

Тха школе массехк шера болх беш я семинарски группа, юрта бахача наха кхетам луш йола лекторешт. 27 хьохархо ва цу группе. ШоллагIа шу да оаха «Къамаши дегIаеш социализми» яхача темах йола лекци еш. Лекторий темаш бе-бе я. Итогеи занятеш дика чакхъьлар тха, массане а зачеташ дIаелар, толамаш а кхоачамбоацараш а хьакъоастадаь этот йир. Укхаза ала деза, къаьстта дика болх бьчарех массехк дош. Уж ба Р. А. Куркиева, М. А.-В. Сагова, В. П. Ликтнонова, Л. Е. Битиева, М. И. Албогачиева, иштта кхыбараш а. Цар докладаш, рефераташ чулоацам кIоарга болаш, дукха факташ, масалаш долаш хулар. ХIара доклад КПСС XXV съезда решенеех, КПСС ЦК Пленумий соцамех, кердача Конституцех, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева указанех лаьца, цун «ЗIамигга лаьтта», «Юхадийладар», «Целина» яхача книжкех лаьца хулар. ХIаьа оаха лаьрхIад кердача дешара шера идейни болх лакхбе, КПСС программи положенеш хьехархошта, наха юкъе шерра дIайовзийта, дешархошта патриотически, идейни кхетам баларо, хьалха Iомаль опыт массанешта юкъе дIайоаржаяра. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аргIанарча III пленума соцам кхоачашбара, идейно-теоретически боарам лакхбара тIаберзабаь идеологически я политико-кхетама а болх дIабахьа.

Р. САГОВ,
Дошлакъий — Юртарча юкъерча школа завуч.

КХЕТАМА БОЛХ ТОАБУ

ЧIоагIагIа теркам тIабохийт Грозненски райони Первомайски станици Совето бахача наха политически кхетам балара. КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола соцам бувцаш хиначча сессе депутаташта кхалхашка оттадар коллективашка а иштта нах бахача а бе безача политически кхетам балара балха декхараш. Къаьстта белгалдаьнхар дынах тешаш болча наха юкъе бе безача атеистически балхах дареш. Цу хьакъехьа болх бербола нах къоастабир.

Ды аьлабеча нахах дола бамьдараш тахка а техка, царна юкъе дын культех дола законодательство дIадовзийташ беседаш яьй халкъа депутата. Жоро Магомадов Лом-Iальас, мархаш кхабараки уж дастарахи балха тIа хула зе дувцаш, мархаш доастача деношка цхьаболча наха общественни порядок толхаеш моттигаш хиача хилар дувцаш къамаьл даьд халкъа депутата, ЦхьоалагIча мая цIерагIча колхоза бригадира Идигов Йоакъапа.

Халкъа депутата районни библиотека заведующе Сычева Людмила Ивановнас юкъерча школе «Дын бераши» яха лекци йийшар, хIаьта библиотека болхлочо Малахова Лидия Николаевнас бахача наха юкъе керда обрядаш, деза деноаш, традицеш ювцаш беседаш яьй.

Библиотека болхлоша юкъерча школа дьхархоща цхьана читательски конференцеш, Сийлахь-боккхача Даймехка тIемени къахьегамен эстеранашца, хьалха латтача колхозхошца вIашагIкхетараш, тематически сайренаш ю.

Ше колхозхошта юкъе бена политически кхетам балара балха библиотека болхлочо Мельникова Евдокия Ивановнас колхоза специалисташ юкъехуал тайп-тайпара беседаш яра. ХIаьта цу библиотеке болх беш йолча Пискова Светлана Дмитриевнас къаьстта теркам тIабохийт балха боацаш цIагIа бусача бокххийча наха, исташта юкъе беча кхетама балха, цIагIарча декторе болх тоабара.

Станице я 32 сагах латта «Знание» яхача общества члений группа. Сессе критика яьчул тIехьагIа, аьлар станичин Совета председатела Ермак Светлана Михайловнас, цу группо дикка дакъа лоац станице бахача наха юкъе беча политически кхетама балха юкъе.

Библиотека болхлоша кхашкарча станашка «Шарийлати цуи социальни чулоацами», «Парте аграрни политика», «Машарен кхоккам дьгIбарен керда котало» яха, станичин Совета халкъа депутат, колхоза комсомольски организаце секретарь, бригадир волча Алханов Хасона Iилма-материалистически мировоззренех, къахьегама, нравственни, эстетически, физически кхетам балараx йола беседаш яьй.

Оаха чIоагIагIа теркам тIабохийт, аьлар Светлана Михайловнас, бахача наха общественни къахьегамца кхетам балара, станицо бахача паьха низаца тоадир Ленина, Ворошилова, Кирова цIерагIча, Первомайски улицашкара наькъаш, йоацача дIаегIар гьнаш. Школа тоеча дайба лоацаш хилар дукха нах. Из бахьан додаш 1 июль тIакхоачаш тоаль яьккхар школа.

КПСС ЦК соцам арабаьнначул тIехьагIа дикка тоабаьб станице беш бола кхетама болх.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ДЕША ДIАЭЦ

№ 4 йолча юкъерча профессионально-техническа училище 1979 — 1980 дешара шера дешархой деша дIаэцаргa

ДIАХОИТ

укх специальностех:

8 класс чакхъьккхараштa:

1. **Бурильщика гIовча.**
2. **Автомобила ремонт ю слесарь.**
3. **Электрогазосварщик.**
4. **Электромонтер.**
5. **Химически анализа лаборант.**

Дешара ха — 3 шу.

Училище чакхъьккхараштa дIалу юкъера образовани якккарах дола диплом, 3—4 разрядагIа квалификаци а лу.

ТIехдика дешаш училище чакхъьккхараш вузашкa восани училищешкa деша хьожабу.

10 класс чакхъьккхараштa:

1. **Бурильщика гIовча.**
2. **ГIишлоихо-отделочник:** штукатур, маляр, плиточник.

Дешара ха — 1 шу.

Училище чакхъьккхачул тIехьагIа 3—4—5 разрядагIа квалификаци лу.

ТIехдика дешаш чакхбаьннараш льготни условех вузе деша хьожабу.

Деша воагIачо хьачудала деза документаш:

1. **Директорчуна дай-воаной заявлени.**
2. **Образованех дола тешал.**
3. **Вахь ха тIайола тешал** (16 шу даьннарачо — паспорт).
4. **Вахача моттигера справка.**
5. **Школера характеристика.**
6. **Автобиографи.**
7. **3х4 размер йолаш ялх фотокарточка.**

Медицински комиссегIа чакхвоал училища енача направленех.

Медкомиссех чакхбаьннар экзаменаш йоацаш училище деша дIаэцa.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СГПТУ-4. Автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача нхачадла.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-техническа училища

ДIАХОИТ

укх професех кердача дешара шера дешархой деша дIачуэцаш хилар:

1. **Маляр** (гIишлош еча болх бе);
2. **Штукатур-облицовщик-плиточник;**
3. **Каменщик-бетон аьшкибетонни конструкцешта монтаж ю монтажник;**
4. **Слесарь-сантехник, газосварщик;**
5. **Юрташка гIишлош хьалъе мастер.**

Деша дIаэц 15 шу даьнна а кхы бокхагIа а бола, 8 — 10 классаш чакхъьхка бола кагий нахи мехкарийи.

Деша багIара хаваш:

8 класс чакхъьккхараштa — 3 шу;
10 класс чакхъьккхараштa — 1 шу.

Училища кердача дешара комплекс болх беш а дешара-производственна оборудованеца дика Iалашъяь а я. Дешархой мах боацаш кхачанца, обмундированеца, общежитеца Iалашбу, хIаьта 10 класс чакхъьйнахараш стипендеца а. Деша багIача хана дешархошта производственни дешар Iомадеча хана баьча балхах 50 процент боараш болаш ахча тел.

Училище деша вагIаш яьхкта ха къахьегама стажа дIалоарк I. Юкъера профтехучилище чакх а яккха экзаменаш дIаспзараштa юкъера образовани профессии ялара дола диплом дIалу.

ТIехдика диплом а эцаш чакхбаьнна дешархой болх баь хилара стаж йоацаш вузе деша дIа а эц льготаш э лу царна.

Училище деша воагIачо хьачудала деза ер документаш:

1. **Директора цIерагIа яьхь заявлени;**
2. **Дийша хилара документ;**
3. **Вахача моттигера справка;**
4. **Вах ха тIайола тешал е паспорт;**
5. **Фотокарточкаш** (размер 4х6 йолаш);
6. **Медицински справка.**

Документаш дIачуйтIу 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат хьалдалца.

Училища адрес: город Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цIерагIа керда поселок, Шефски улица, 23, цига ва йиш я Центральни тыкера йоагIача №№ 4, 6, 26а, 11а йолча автобусашца Ташкала яхача уж соцача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца 7-гIа лини яхача кхаччалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйранарА гимнастика.
9.05 — Храбровицкий. «Лог детталуча хан». Пушкини цIерагIча Ленинградски Пачхьалкхен академически драмтеатро спектакль. Иистедалача — кердадарош.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибаргIех». Гаьнарча Малибоалеи гIолла».
16.40 — «Флиппер». Телевизиони дукхачча серей художественни фильм. 3—4 серей.
16.30 — «Объектив».
17.00 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
17.40 — «Шахматово» «Экранна телевизиони документальни фильм.
18.00 — «Iалаии вахар».
18.30 — «ХIара сурта тIа—мал».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат «Спартак» — «Динамо» В. И. Ленина цIерагIча Центральне стадионера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дунен халкъашта юкъерча берий шерага». «Москвичка» телевизиони клуб. Перерыв йолча хана «Тахан дунен тIа» яха выпуск.

II ПРОГРАММА

18.00 — Берашта лаьрхIа фильм.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информациони программа (эрсий, гIалгIай меттала).
18.45 — «Алапи эца — сберкассе». Фильм.
18.55 — «Аьшкакаха оагIонаш тIа гIолла». «Лоамаи Iуйре» (гIалгIай меттала).
19.05 — Фильм.
19.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
19.30 — «Шуи вайхатий дешархой». Концерт.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — «Музыках йола новелла». Ленинградера передача.
21.40 — «Ирах дола аьттуь болаш сте». Художественни фильм.

8 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйранарА гимнастика.
9.05 — Къонача спортсмена йоаккха арена.
9.35 — «МугIарера тамаш» — Гостелерадио заказах доаькха телевизиони художественни фильм. Иистедалача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Легендах йола рекордаш». Телевизиони документальни фильм.
15.10 — «Флиппер». Телевизиони дукхачча серей художественни фильм. 5—6 серей.
16.30 — «Эрсий къамаьл».
17.00 — «Шоаш дола моттиг йовзийта, зурнахчаш!».
17.30 — Кальхутеи кагирхой ансамбла концерт.
17.45 — «Пятилетка гIишлойтърех». Дунай-Днестровски оросительни система хьалъяча.
18.15 — «Лов шоллар ха». Киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Социалистически вахара хьисапи, халкъий хьал-торои. Мехка довгора а энергетически балхаиа проблема. Хьалхара передача. Дlахьор политически обозреватель Вознесенский.
19.55 — «Лаьттан туз» яхача из цIа йоача Маркова романах доаькхача телевизиони дукхачча серей художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кугуальникова полле сайре Останкино концертни студе». Перерыв йолча хана «Тахан дунен тIа» яха информациони выпуск.

II ПРОГРАММА

17.30 — «Доктора Пятакова пациенташ». Фильм.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информациони программа (эрсий, нохчий меттала).
18.30 — Хlара йолла денна — дакаш Зиак. «Машиналаьцахой гIулакхаши сарманаш» (гIалгIай меттала).
18.45 — «Из найда болаш да сона а нахчахьлаккени из» (нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Шахтер» — «Динамо» (Минск). Донецкера трансляци. Перерыв йолча хана «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.45 — Штраус. Вальс.
21.00 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «Эзи Фрау Шредер». Телевизиони художественни фильм.

РАДИО

7 АВГУСТ

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «Къахьегамой патриотически болами нравственни лоархIам» (эрсий меттала).
8.25 — Ховчаш.
8.35 — «Нохч-ГIалгIай темаех йола шин фантази» (гIалгIай меттала).
8.45 — «Нагано — кхетам атеистаи кхебе». Беседа (нохчий меттала).
9.15 — «Iалга йалу» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано» (гIалгIай меттала).
14.00 — Передачай программех хаоттамах бола хоами.
14.01 — «Пропагандиста дош». Беседа (гIалгIай меттала).
14.15 — «Шекар доаккха завод сезон йолалуш» (нохчий меттала).
14.30 — «Хьалхалаттача хьамкIаш лелараштa». Концерт (гIалгIай меттала).
15.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

8 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинни некъ» газета обзор.
7.30 — Аширааш (нохчий меттала).
8.25 — Ховчаш.
8.35 — «Социалистически нха кхетама лоархIам» (эрсий меттала).
8.50 — «Довзийт керда илли» (нохчий меттала).
9.15 — «Халкъа тIахьлинаи бола беш ба» (гIалгIай меттала).
9.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла». Радиовыпуск (эрсий меттала).
14.00 — Передачай программен хаоттамах бола хоами (эрсий меттала).
14.01 — «Тlехьа дехкельнна». Курсанев Юсапа дувцар (гIалгIай меттала).

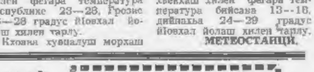

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йосачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кховна хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка кIеззиг-дукха догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсава 13—18, дийнахьа 24—29 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бокхана — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00132. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4671.

Космически тохкамаш

ЯЛХЛАГIА БУТТ ОРБИТЕ

Пхи бутт совгIа ха я Владимир Ляхови Валерий Рюмини космосе къахьегаш бола. Iай февраль бетта сарраха йир цар старт Байконурера. БIаьсти чакхъьлнай, ахка дIадоалаш латт, хIаьта командировка ялалза я. Рейса арибоалаш царна ховра, мел йIаьха хургья шоай космически марафон, ховра шоайл хьалха цига баха хиннарашка шоай доттагIашта Владимир Коваленкойи Александр Иванченковей оттадаь рекордни 140 дени бийсаши доазув шоай хоададе дезилга. Цудухьа чIоагIагIа кийчлуш а бар.

Хьалхарча хIирагIа, космосе хиначча кхыбаравшта а бесанна, атта яцар. Корта бесеннабар, дIа-юха масcaза хьа лазар эккхар, кIаьдлора. Амма царна ховра, иштта дилла я хургдоацилга. Из ла дезар. Дагаух, укхаза управлене Центре, космонавташа кховлагIча дийнахьс дейз распорядкаца юкъе физкультура йоалаяо дийхача лораш цеп мишта баьннабар. ДукхагIа йолча хана цу тайпара дехараш дозал довра хьалашка йоаденна реании кIаьдъелча, пхе-ялх ди даьлча мара деш хилац.

Космонавташ цхьан хIаматIа чIоагIагIа белаш хезар управленцашта шоллагIа кIира чакхдоалаш, тIаккха кхета а дир цар борта тIа йизза порядок хилар. Март болабенначча хана кийтар Ляховахи Рюминахи шоашта хьалхареи юкъарча счетэ пхелагIеи «Прогресс». «Салют-6» йоакха ремонт эшаш дар. Из ха тIаккховчаш станце болх бу пхьа шуи ах шуи даьшадар, тIайцаар ялх экипаж. Грузовика хьора ремонта эшаш мел дар.

Ляховеи Рюминеи старт а ялехьа хайра специалисташта станце тIара пхьа оаткал схелга а из тоалра станци лелача установка ялехьа блокех цаI агрессивни хоачалах цIенъе сонилга а. Цунах тийша яр «Салют-6» дIахоро кхел. Хозахета дацар экипаже, ремонта процесс бокъонца карасрзаеш, дукхача итташ сахьатех лаьттача хана тренировка яр. Уж операцеш орбите яь льлча специалисташа цхьан бастагIа аьлар: «Салюта» дIахо сигала лела йиш я.

Цул тIехьагIа йолаелар Iалаьмате дукха эксперименташ. ХIанз укх сахьате лархIа а хала да, космически старт ялехьа массехк бутт хьалха ТУ-134 тIа шоаш яьча маршрутех везуально а фотокамераца а цар масcaза баха бийзаб. ХIаьта маршрут иштта яр: Москва — Иркутск — Камчатка — Душанбе — Астрахань — Москва. Фегарча наькъо дIалаьцар цу хана ткъаь барайтта сахьати ах сахьати. Космосе расстояни «хобаелар» минуташка кхоачаш. Пленка километраш чуйола посылка Лаьтта Iочуяйтай «Союз-32» тIа, земаш дIахо доахаш да.

Бетта сигала дийнначул тIехьагIа Ляховеи Рюминей хьалхара хьувкьам чубера шоай космически баьпадаврий бешара. Цар дIабийнабар цу хана хохаш, укроп, петрушка, нарсаш. Еррига хIамаш цхьатарра дика дегIалгIаш космосе, хIаьта а баьцадаарий цхьадола данъа истела тIа дьлар.

«Прогресс-5» кхы а Iилман оборудовани ера: гамма-телескоп, «Кристалл» яха установка, французски Iилманхоша кийчъяь препараташ чуйола ампула. Цу тайппара, болх шортта бар космонавташта Апрель бетта хьашин тIаэцарa нийче е болабелар уж. Вахка безаш бар Николай Руковишниковеи Георгий Ивановеи. Амма шаьра вийкъаш хилац космосе. Стыковка хилалзар. Цудухьа цхьан кхоачашъе езаш хиннача советско-болгарски экспериментий цхьадола дакъа иштта шоашта дIагIаза дийзар Ляховеи Рюминеи. Амма из тIехьагIа цар, ялхлагIа грузовик тIайийнача.

Цар полет йолвенна шоллагIа бутт бовз латташ эггара хьалха лотаелар станце борта тIа управлене Центрера бараш го космонавтий йиш хилайтача (хьалха Лаьттана космонавташ мара, царна лаьтта гуш дацар) телевизора экрен. ХIаьта из а кIеззига лоархIам болаш хилазар космонавтий дог-уйла тоаяра. Шоай истийн берийи гIараш хазарг цар сибаташ бIаргадоври шаI дац. «Iалаьмате дика хIама да, хIанз станце тIа цIагIардараш санна хьалаш да», иштта мах бир экипажо кердачув.

Полет йодаш кхы а шоза мукъ байбир «Прогрессай», транспортни кема хийцар цул тIехьагIа юха стыковка а еш, хIаьта юххера а радиотелескопаца Iалаьмате чоалхане монтаж. ХIаьта из деррига дора Iилман эксперименташ делаш йоллашехьа.

Из иштта дале а хIара денна шин сахьате ах сахьате ха дIалу космонавташа велаш долча наькъа такмига тIа велоэргометра тIарча тренировкашта. Шин-кхо километр ю удаш, шин километр боларагIа. Цу тIа а дийнахьа буси итт-шийтта сахьатал кIеззигагIа йоацача хана хилаза яргйоаца эспандери нагрузочни костюм «Пингвин» тIа а йолаш вересладиэшиш тIара занятеш.

— Нагахьа санна лаьтта а оаха иштта тренировкаш ярхиналаре, — аьлар Рюмина, — хьогте а спорта мастераш хинна хургдар тха.

Космически стационера тренировкаш тара а яц кердача фега атта наьикешаш хьоаяра ерашта.

Бурилаш санна доза тIера хьацар, жожагIатарбар санна бола хала болх, — дагаух Иванченкова. — Дагадехча а дег! тохалу. Амма кIеззига а мекъвелча, пхьаваш даша доалалу, дегIа гIойле йов.

Хетарга, Ляхови Рюмини иштта дика къахьегалуш хилара къайле цар цхьан минута а дегIамаш мел ца доайташ хилар хала мег.

Шоаш сигала бахача кIеслагIча дийнахье а Коваленкоца къамаьл деш хоам бир Рюмина:

— Лаьтта сай хиина сотIаъе кхоъ килограмм грамм тIера ца йоалаш укхаза а я са аьна.

ХIаьта кхо бутт баьнначул тIехьагIа а медицина цIаькъа тешал ду Рюмина доалл хувцадешадац, командир-м кIеззиг-дукха гIел а веная. Амма электрокардиограмма, давлени, кхыдараш норматагIа да. Полет дIахо йодаш я...

Михаил ЧЕРНЫШЕВ,
АПН специальни корреспондент.

Полета управлене Центр.